

ДНЕВНИКЪ

(стенографически)

на

XI^{то} Обикновено Народно Събрание

(първа извънредна сесия).

XIII заседание, вторникъ, 13 мартъ 1901 г.

(Отворено въ 2 ч. и 15 м. слѣдъ обѣдъ, подъ прѣдсѣдателството на подпрѣдсѣдателя г. Василъ Кънчовъ.)

Прѣдсѣдателствующий Василъ Кънчовъ: (Звъни.) Засѣданието се открива.

Моля секретаря г. Д-ръ Табурновъ да прочете имената на г. г. прѣдставителитѣ.

Секретарь Д-ръ Паскалъ Табурновъ: (Прочита списъка. Отсъствуватъ г. г. прѣдставителитѣ: Георги Маджаровъ, Тодоръ Орловъ, Иванъ Соколовъ, Иванъ Халачевъ, Хаджи Неджибъ-Бей, Кирилъ Яневъ, Гьора Шойлевъ и Хаджи Яхя Юмеровъ.)

Прѣдсѣдателствующий Василъ Кънчовъ: Отъ 149 души народни прѣдставители, отсъствуватъ 8 души. Слѣдователно, има законното число прѣдставители, за да може засѣданието да продължимъ.

На дневенъ редъ имаме: 1) Изслушване рѣчитѣ на г. г. Министритѣ по проекта за отговора на тронното слово, и 2) Докладъ на комисията по провѣрка на изборитѣ въ околитѣ: 1) Търновска, 2) Бръзничка, 3) Конушка и 4) Врачанска.

Има думата Министърътъ на Външнитѣ Работи г. Д-ръ Даневъ.

Министъръ Д-ръ Стоянъ Даневъ: Г-да народни прѣдставители! Прѣзъ тази сесия Народното Събрание пристъпи къмъ разискване отговора на тронното слово веднага слѣдъ съставянето на Министерството. При такава обстановка понятно е, че отъ министерската маса можеше да се пази мълчание, безъ да има кой-годѣ правото да ни укори за това. Ето защо ние бѣхме рѣшени да не вземаме участие въ разискванията, ако да не бѣха нѣкои

г. г. народни прѣдставители, които, прѣмо ни прѣдизвикаха да се обяснимъ по нѣкои-други въпроси. При всичко това, като вземамъ думата, правя го не за да развия програмата на кабинета, а да се спра на нѣколко само по-важни въпроси, по които намирамъ за възможно да кажа нѣщо още при разискването на тронното слово. За бѣдѣщата програма на кабинета г. г. народнитѣ прѣдставители ще иматъ търпѣнието да чуятъ нашата дума малко по-късно. Сега же ще се спра на най-належащото, на най-необходимото, което въ най-близо бѣдѣще ще бѣде ръководящата нишка на кабинета. Думата ми е, на първо мѣсто, за финансовия въпросъ. Азъ желяхъ по този поводъ да дамъ още веднажъ тържественото обѣщание на г. г. народнитѣ прѣдставители, че ние ще се явимъ прѣдъ тѣхъ съ единъ реаленъ, съ единъ дѣйствително уравнивсенъ бюджетъ. Това сме длъжни да направимъ, защото само така ще бѣде възможно да поставимъ финанситѣ на страната на здрава почва. Но ние сме длъжни да постигнемъ така и за да повдигнемъ кредита на България на вънъ. България нужда отъ този кредитъ ще има, и едно отъ първитѣ сръдства, за да може тя да укрѣпи своя кредитъ е, да излѣзе прѣдъ финансовия свѣтъ съ единъ реаленъ, съ единъ дѣйствително уравнивсенъ бюджетъ. Нѣма нужда да прибавямъ, че, когато финанситѣ се ръководатъ отъ г. Каравелова, днешниятъ Министъръ-Прѣдсѣдатель, и рѣчь не може да става за пилеене на народната пара, че и рѣчь не може да става за безалаберностъ въ финансовата администрация. (Ръкоплъскане. — Гласово: Браво!) Ерата на свърхемѣнитѣ кредити, както и разпуснатостъта въ събирането на даждията по партизански съображения ще бѣдатъ, вър-

вамъ, достойние само на миналото. Ето защо, ако на вънъ сж загрижени за нашето финансово бждже и съ безпокойствие гледатъ на нашитъ финанси, ние можемъ да ги увъримъ, че кабинетътъ е рѣшенъ да прилага съ твърда ръка най-здравитъ начала на финансовото управление.

На второ мѣсто, азъ ще се спра съ една дума на вътрѣшната политика, не за да кажа нѣщо ново, а да подчертая това, което всички сме проповѣждали въ опозиция, а именно, че ако и Правителството да е излѣзло отъ срѣдата на политическитъ партии, то не мисли да управлява дребнаво партизански. (Обажда тъ се: Bravo!) Досегашното наше поведение по личнитъ въпроси, толкова жгучи, за мнозина е много ясно доказателство, че ние искаме безпристрастно, ние искаме справедливо да се отнасяме къмъ всичко, което засѣга нашата вътрѣшна политика. За да поставимъ администрацията на подходящата ѝ висота, ние трѣбва първомъ да знаемъ изтънко въ чии ръцѣ е била тя повѣрена, и бждѣте увѣрени, че ако откриемъ въ нейнитъ редове лица, за каквито говори почитаемиятъ Видински прѣдставителъ, ние ще бждемъ първитъ не само да ги отстранимъ като служачи на държавата, но и да ги туримъ на подходящото имъ мѣсто — на скамейката на подсѣдимитъ. (Ръкоплѣскане.) Но, г-да, имайте малко търпѣние, имайте въра, най-сетнѣ, въ нашитъ добри намѣрения; недѣйте иска да бързае, отъ страхъ да не сгрѣшимъ. Напротивъ, искайте отъ насъ всѣка наша стѣпка да бжде зрѣло обмислена. Тукъ се крие причината, защо не пристѣпихме веднага къмъ прѣчистването на персонала. Да, г-да, ние искаме съ нашитъ мѣроприятия и прѣдъ приятели и прѣдъ неприатели, да се не сраимъ, а да имаме подобрѣнието на всички.

Въ заключение двѣ думи и по външната политика. Азъ мислѣхъ, че фразата въ тронното слово, относително воденето на външната политика, ще бжде достатъчна, за да даде на г. г. народнитъ прѣдставители да разбератъ въ каква посока тя ще бжде направлявана отъ насъ; но при обстоятелствени тѣ рѣчи на нѣкои г. г. народни прѣдставители, а особено на почтения Кюстендилски народенъ прѣдставителъ, г. Ризовъ, азъ считамъ за дългъ да прибавя още пѣколько думи къмъ лаконическия въ това отношение езикъ на тронното слово.

Официално прокламирамата наша политика отъ нѣколко години насамъ, а именно отъ датата 2 февруарий 1896 г., е извѣстна: тя е политиката на тѣсни връзки между Освободители и Освободени. Нашата грижа ще бжде да подчертаемъ тази политика и, доколкото отъ насъ зависи, да ѝ дадемъ едно прѣмолинейно направление. Нашето минало, мислимъ, е достатъчна гаранция, че въ това отношение ние ще поположимъ добросѣвѣстно всички усилия, които отъ насъ зависятъ, за да можемъ да укрѣпимъ българската политика въ това направление, да я стабилизираме.

Колкото се касае до нашитъ отношения съ съсѣднитъ държави, азъ мисля, че ставамъ тълкувателъ на желанията на всички васъ, ако изтъкна тукъ, че кабинетътъ ще гледа да поддържа най-добри отношения съ съсѣдната и братска намъ Сърбия.

Колкото се отнася до Ромъния, съ която ни свързватъ толкова исторически спомени, ние сме рѣшени да изличимъ до дѣно всичкитъ послѣдци отъ извѣстния намъ конфликтъ. Като гледаме така на въпроса, ние мислимъ, че отговаряме най-добрѣ на интереситъ на България, и на чувствата, които ни въодушевяватъ спрѣмо Ромъния. Лаская се да вѣрвамъ, че нашитъ възгледи въ това отношение се сподѣлятъ и отъ мѣродавнитъ кръгове на съсѣдната намъ Ромъния. И така, азъ съмъ убѣденъ, че въ близко бждже ще говоримъ за конфликта, като за историческо събитие, безъ всѣкакви послѣдствия. Г-да! Има важни, а особено економически интереси, които свързватъ България съ Ромъния; напротивъ, нѣма никакъвъ антагонизмъ между тѣхъ; тѣй щото, при малко добра воля и отъ двѣтъ страни, взаимнитъ имъ отношения ще бждатъ поставени на най-приятелска нога. Впрочемъ, отъ наша страна ще се направи всичко за достижение на тая цѣль. Въпросътъ се касае тукъ — нека го кажа открито — за процеса на лицата, замѣсени въ убийството на Михайляно. Е добрѣ, г-да народни прѣдставители, ние сме държава благоустроена, ще трѣбва, слѣдователно, въ случая да дадемъ на цѣль свѣтъ да разбере, че дѣйствително законитъ у насъ сж закони и че прѣдъ тѣхъ всѣки прѣвланя глава. Съ други думи, ако у насъ има виновни, тѣ ще бждатъ, или по-добрѣ сж вече прѣдадени на правосѣдието и думата ще иматъ нашитъ сѣдилища. Позволѣте ми само да изкажа още отсега увѣреността, че тѣхниятъ вердиктъ ще прави честь на българското правосѣдие. Слѣдъ всичко това, азъ искамъ да вѣрвамъ, че ще настѣпи врѣме за разрѣшението на толкозъ други въпроси, които чакатъ уреждането си за въ интереса и на двѣтъ страни. Така напр., имаме на срѣдата въпроса за риболовната конвенция, имаме въпроса за паспортитъ и много други, благополучното разрѣшение на които, не се съмнѣвамъ, ще спомогне за укрѣпяване на добритъ отношения между двѣтъ съсѣдни държави.

Минавамъ на Турция, не за друго, а за да изтъкна тукъ прѣдъ васъ, че и по отношение на нея Правителството е рѣшено да изпълни докрай своя дългъ. Въ това отношение Правителството заявява, че ще тури всѣкиго на мѣстото му, въ границитъ на закона. Рѣчта ми е за Македонския комитетъ. Прѣдъ външния свѣтъ той е станалъ оржие противъ българската държава, и нека кажа, и противъ Българския народъ въобще. По отношение на него политиката на днешния кабинетъ е ясна: той не ще търпи държава въ държава. Ние ще толерираме всичко, което влиза въ рамкитъ на законитъ, и ако Македонскиятъ комитетъ влиза въ тѣзи рамки, за насъ той е дружество, което може свободно да гони своята цѣль; но когато той излѣзе извънъ рамкитъ на закона, ние — и това го дължимъ на нашето достолѣние като правителство — ще вземемъ мѣрки за да покажемъ, че у насъ има закони, еднакво задължителни за всички. Ето какъ ние мислимъ да уредимъ нашитъ отношения спрѣмо Македонския комитетъ, за да нѣма никой право отъ вънъ да прѣдставлява България, едва ли не като едно гнѣздо на размирни елементи. Г-да народни прѣдставители, ние мислимъ, че за добритъ отношения

между България и Турция това е всичко, което може да се извърши от страна на България. И ние ще го извършимъ, бждѣте увѣрени, безъ колебание. По-нататъкъ, за запазване пълно спокойствие на Балканския полуостровъ има думата Турция, а особено великитѣ сили, подноситѣ на които личатъ подъ единъ международенъ актъ. Отъ тия силни фактори зависи, подиръ като констатираме колко лошно е нашето поведение, да се постараятъ да се приложатъ на дѣло опѣзи международни постановления, които сж взети за въ интереса на населението, за въ интереса на мира. Самиятъ фактъ, че сме изпълнили нашитѣ задължения, ще ни даде моралното право да издигнемъ гласъ въ тази смисълъ. Така ние разбираме нашитѣ отношения спрямо съседката Турция. Да, пакъ повтарямъ, ние ще бждемъ най-лоялни, ще се придържаме най-строго о законитѣ, и като отнемамъ на всички оржиието, което иматъ днесъ-за-днесъ противъ насъ, мислимъ, че ще настъпи врѣме за да се тури въ дѣйствиe оня редъ, който международнитѣ конвенции прѣдвиждатъ. (Ржкоплѣскане.) Ето политиката, която ще води Българското Правителство. Азъ я излагамъ съвсѣмъ открито, защото, ако бихъ казалъ прѣдъ външния свѣтъ, че събитията отвѣдъ Рила не влияятъ на духоветѣ тукъ въ България, казалъ бихъ една неистина. А азъ желая и въ тая щекотлива материя по външната политика да бждемъ откровени и като изпълняваме нашата обязаность, да имаме моралното право да настоямъ, щото и други да изпълнятъ тѣхната.

Ето, г-да народни прѣдставители, какво имамъ да кажа накъсо по програмата на Правителството за въ най-близкото бждѣще. Изказаното отъ мене е, мисля, изразъ и на вашитѣ желания. Като излагамъ, слѣдователно, програмата на Правителството, азъ се обръщамъ къмъ васъ и искамъ въ името на добръ разбранитѣ интереси на България да дадете вашата крѣпка поддръжка на тази програма. (Бурни ржкоплѣскания.)

Прѣдсѣдателствующий Василъ Кънчовъ: По отговора на тронната рѣчь нѣма вече никой да говори, заради това азъ ще подложамъ на гласуване, приемането му по принципъ на първо четене. Които отъ г. г. прѣдставителитѣ приематъ отговора на тронната рѣчь тѣй, както се прочете на първо четене, да си вдигнатъ ржката. (Всички вдигатъ.) Единодушие.

Моля г. докладчика да прочете отговора на тронната рѣчь на второ четене, параграфъ по параграфъ.

Докладчикъ Петръ Станчевъ: (Чете.)

„Ваше Царско Височество,

Народното Прѣдставителство съ удовольствие констатира, че отъ станалитѣ послѣдни промѣнения и законодателни избори настава за страната нова ера.“

Прѣдсѣдателствующий Василъ Кънчовъ: Моля, които приематъ първия пасажъ отъ отговора на тронната рѣчь тѣй, както се прочете отъ г. докладчика, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Петръ Станчевъ: (Чете.)

„Ваше Царско Височество,

Народното Прѣдставителство съзнава, че задачитѣ, които се налагатъ на настоящето Правителство, образувано отъ Ваше Царско Височество, съгласно съ изказанитѣ отъ Васъ думи прѣдъ членоветѣ на прѣходното Министерство, сж отъ голѣма важность. Облѣгнато на народната поддръжка, Вие имате право да сте убѣденъ, и ние вѣрваме, че то ще положи всички старания за благополучното разрѣшение на тия задачи. Уравновѣсяването на държавния бюджетъ е належаща нужда. Прѣмахването на финансовата криза, която вълнува страната оттокова врѣме насамъ, е необходимость отъ всички дълбоко съзнавана. Правилното функциониране на всички органи по управлението е условие, безъ което нищо добро не може се постигна въ държавното управление. Изборнитѣ учреждения тогазъ ще отговарятъ напълно на своето прѣдназначение, когато сж дѣйствително плодъ на свободно изразената народна воля, при отстранение, по строго прилагане на законитѣ, на всичко, което би дало възможность на каквито и да сж злоупотрѣбления съ тази народна воля и съ изборното право на българския гражданинъ.“

Прѣдсѣдателствующий Василъ Кънчовъ: Моля, които приематъ втория пасажъ отъ отговора на тронната рѣчь тѣй, както се прочете отъ г. докладчика, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Петръ Станчевъ: (Чете.)

„Ваше Царско Височество,

Народното Прѣдставителство напълно цѣни важностьта на врѣмената, които прѣкарва днесъ Отечеството, и то съ готовность ще даде на Правителството своята поддръжка, за да се изкара страната изъ всички настоящи затруднения, да се въведе надлеженъ редъ по всички отрасли на държавното управление, да се въдвори пълна тишина навсѣкъдѣ, да се взематъ мѣрки за повдигане земледѣлието, търговията и занаятитѣ и да се разрѣшатъ щастливо за страната всички други тежки задачи.“

Прѣдсѣдателствующий Василъ Кънчовъ: Моля, които приематъ третия пасажъ отъ отговора на тронната рѣчь тѣй, както се прочете отъ г. докладчика, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Петръ Станчевъ: (Чете.)

„Ваше Царско Височество,

България дължи сама на себе си да бжде въ най-добри отношения съ всички държави, и Народното Прѣдставителство съ удовольствие отбѣлзва, че, въодушевено отъ таквъ желание и Правителството на Ваше Царско Височество, то ще положи всички усилия да развива тия отношения съ всички велики сили, особено же съ близосѣд-

нитъ намъ държави, и да ги уякчи съ великата Освободителка.“

Прѣдсѣдателствующий Василъ Кънчовъ: Моля, които приематъ четвъртия пасажъ отъ отговора на тронната рѣчь тѣй, както се прочете отъ г. докладчика, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Петръ Станчевъ: (Чете.)

„Ваше Царско Височество,

Бюджета за текущата година, законопроекта за отмиѣнение закона за десетъка, причина на толкозъ жални приключения въ страната, както и всички други прѣдложения и законопроекти, Народното Прѣдставителство ще си въѣни въ строга длъжностъ да разгледа и обсъди съ такъвъ сериозно внимание, каквото се налага отъ положението, въ което се намира днесъ Отечеството.“

Прѣдсѣдателствующий Василъ Кънчовъ: Моля, които приематъ петия пасажъ отъ отговора на тронната рѣчь тѣй, както се прочете отъ г. докладчика, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Петръ Станчевъ: (Чете.)

„Ваше Царско Височество,

Съ Божието благословение, което призовавате върху нашитъ трудове, ние ще се потрудимъ да изпълнимъ докрай длъжността си къмъ Отечеството, което днесъ се счита честито и затова, че може чрѣзъ своитъ избраници да благодари Всевишного и да сърадва и Ваше Царско Височество за благополучното оздравяване на Негово Царско Височество народолюбимиятъ Прѣстопронаслѣдникъ.

Да живѣе Негово Царско Височество Князътъ!

Да живѣе Негово Царско Височество Прѣстопронаслѣдникътъ!

Да живѣе България!“

Прѣдсѣдателствующий Василъ Кънчовъ: Моля, които приематъ послѣдния пасажъ отъ отговора на тронната рѣчь тѣй, както се прочете отъ г. докладчика, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се. (Гласове: Изцѣло да се гласува.)

Който приематъ изцѣло отговора на тронната рѣчь, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се. (Ржкоплѣскане.)

Трѣбва да се избере депутация за поднасяне отговора на тронната рѣчь на Негово Царско Височество. Въ тази депутация, по обикновения редъ, досега влизало е бюрото, заедно съ секретаритъ, и послѣ сж избирани по единъ прѣдставителъ отъ всѣки окръгъ и комисията, която е изработила проекта. Моля да се опрѣдѣли, по какъвъ начинъ да се избере отъ всѣки единъ окръгъ по единъ нареденъ прѣдставителъ. (Гласове: Бюрото да ги опрѣдѣли!) Бюрото е разгледало този въпросъ и е приело да прѣдстави

на г. г. народнитъ прѣдставители слѣдующитъ лица, а именно:

Отъ Бургаското окръжие, г. Желчо Желѣзовъ. (Гласове: Приетъ!)

Отъ Варненското окръжие, г. Венедиктъ Поповъ. (Гласове: Приетъ!) — Азъ ще ви прочета всичкитъ, та тогава ще положи на гласуване. (Гласове: Добръ!)

Отъ Видинското окръжие, г. Алекси Филиповъ.

Отъ Врачанското окръжие, г. Стефанъ Савовъ.

Отъ Кюстендилското окръжие, г. Димитъръ Пчелински.

Отъ Ловчанското окръжие, г. Никола Гемиджийски.

Отъ Пловдивското окръжие, г. Атанасъ Ибишевъ.

Отъ Пльвенското окръжие, г. Атанасъ Блажовъ.

Отъ Разградското окръжие, г. Хаджи Неджибъ-Бей.

Отъ Русенското окръжие, г. Вълъо Гьокъвъ.

Отъ Севлиевското окръжие, г. Христо Копкилевъ.

Отъ Силистренското окръжие, г. Донко Ачъвъ.

Отъ Сливенското окръжие, г. Никола Русевъ.

Отъ Софийското окръжие, г. Тодоръ Николовъ.

Отъ Старо-Загорското окръжие, г. Георги Шиваровъ.

Отъ Търновското окръжие, г. Ангелъ Ангеловъ.

Отъ Хасковското окръжие, г. Марко Божковъ.

Отъ Шуменското окръжие, г. Стефанъ Ивановъ.

Тази листа, както се прочете, приема ли се отъ Народното Събрание? (Гласове: Приема се!) Който отъ г. г. народнитъ прѣдставители приематъ тази листа, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Петръ Станчевъ: Пропуснали сте Исмаила Арнаудовъ!

Атанасъ Краевъ: Отъ страна на турцитъ е поставенъ Неджибъ-Бей!

Прѣдсѣдателствующий Василъ Кънчовъ: Имаше желание да се постави въ тази депутация още единъ отъ страна на турското население, обаче, по окръжия, така дойде листата.

Има да съобща на г. г. народнитъ прѣдставители, че отъ канцеларията на Негово Царско Височество има съобщение, че Негово Царско Височество ще приеме депутацията, които ще му занесе отговора на тронната рѣчь, утрѣ, 14 того, въ 11 часътъ прѣди пладнѣ. Заради това ще моля всички господа, кои влизатъ въ депутацията, да дойдатъ въ Народното Събрание — а трѣбва въ 10 часътъ да се дойде — и отъ Народното Събрание, заедно съ бюрото, да се отиде въ двореца. (Димитъръ Ризовъ: Комисията, която е приготвила тронната рѣчь влиза ли?) Да, влиза.

Подписването на отговора ще стане още сега и може да продължава въ канцеларията на бюрото.

Ще продължаваме дневния редъ като разгледаме изборитъ, които сж поставени на дневенъ редъ. Прѣди това, обаче, даватъ 5 минути отидихъ.

(Слѣдъ отидихъ.)

Прѣдсѣдателствующий Василъ Кънчовъ: Засѣданието се продължава.

На дневен редъ е докладването избора, станалъ въ Търновската околия.

Има думата г. Златановъ.

Докладчикъ Манолъ Златановъ: Г-да прѣдставители! Търновската избирателна околия е била раздѣлена на 6 секции: първа Търновска, втора Търновска, трета секция въ с. Куцина, четвърта — въ с. Килифарово, пета — въ Глѣмо-Елари и шестата — въ с. Павлисени. Въ всичкитѣ секции изборитѣ сж станали безъ особени произшествия. Особената комисия, като е провѣрила резултата, намѣрила е, че най-много гласове сж получили кандидатитѣ: Цанко Бакаловъ — 4.010 гласа, Гено Недѣлковъ — 3.434 гласа, Александъръ Людцкановъ — 3.582 гласа и Михаилъ К. Сарафовъ — 3.456 гласа. Къмъ дѣлото има една коп-тестация отъ Кръстя Станчовъ. Той се оплаква, че неговиятъ застъпникъ е билъ отстраненъ, а отстранението било заради туй, защото неговото пълномощно било подписано само отъ едного отъ кандидатитѣ, и намира, че бюрото най-неправилно е постѣпвало въ случая, тъй като той не е ималъ свѣдѣние, кой още съ него е билъ въ една листа кандидатиранъ. Да направи туй отстранение, бюрото се е основало на закона, където е казано, че въ случай че има да се избиратъ повече прѣдставители, всѣка кандидатна листа трѣбва да има само единъ застъпникъ, а пълномощното на тоя застъпникъ трѣбва да носи подписитѣ на цѣлата кандидатна листа.

Другото оплакване е, че въ изборното мѣсто, въ оградата на училището, където е произвежданъ избора, имало кжсане на бюлетини и даже това кжсане ставало прѣдъ очитѣ на единъ стражаръ. И по тоя начинъ той изброява нѣколко души, които не могли да гласоподаватъ съ бюлетинитѣ, съ които първоначално искали да гласоподаватъ. Повече отъ 100 души избиратели отъ разни общини били върнати. Въ петия пунктъ на контестацията се казва, че четенето на бюлетинитѣ не е ставало по реда, указанъ въ чл. 110 отъ избирателния законъ, т. е. не били четени съ високъ гласъ, а били събрани по 50 бюлетини на купъ и прѣдсѣдателтъ е заповѣдвалъ да записватъ по 50 гласа на кандидатитѣ. Тия сж нарушенията, които г. Станчовъ посочва. Изброява още, че общинитѣ не били викани по редъ и че въ секцията Куцина 70 души избиратели отъ разни села не били допустнати да гласоподаватъ.

Комисията намѣри, че контестацията, която е подадена не въ деня на избора, а послѣ, макаръ и въ срокъ, съ нищо не подкрѣпя даннитѣ, които се излагатъ въ нея, толкова повече, че даже и да бѣше вѣрно това, което се излага, резултатътъ на избора нѣмаше ни пай-малко да бжде измѣненъ. На туй основание, комисията прѣдлага да се приеме изборътъ въ Търновската околия за правиленъ и редовенъ.

Прѣдсѣдателствующий Василь Кжнчовъ: Има ли нѣкой да говори по избора, станалъ въ Търновската околия? (Никой не се обаждатъ.) Понеже никой не иска думата, полагамъ на гласуване рѣшението на комисията, за да се счита изборътъ, станалъ въ Търновската околия за пра-

виленъ и редовенъ и избранитѣ тамъ г. г. Александъръ Людцкановъ, Михаилъ Сарафовъ, Цанко Бакаловъ и Гено Недѣлковъ за законно и правилно избрани. Които отъ г. г. народнитѣ прѣдставители сж съгласни съ рѣшението на провѣрочната комисия, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Изборътъ въ Търновската околия се утвърждава.

Моля да се докладва изборътъ, станалъ въ Брѣзникската околия.

Докладчикъ Манолъ Златановъ: Брѣзникската околия е била раздѣлена на двѣ секции: първата, историческата секция е била въ гр. Брѣзникъ, а втората — въ с. Габарево. Въ втората избирателна секция изборътъ е станалъ мирно и редовно. Протоколътъ е подписанъ отъ всичкитѣ членове на бюрото, и въ него нищо особено не се излага, освѣтъ кой отъ кандидатитѣ колко гласа е получилъ. Не такава е била скдбата на избора въ другата секция, въ гр. Брѣзникъ. Гласоподаването е вървѣло съ нарушение на реда и най-послѣ пристѣпено е било, слѣдъ като е билъ въдворенъ редътъ, къмъ провѣрка на резултата. Прѣброени сж били картитѣ, прѣброени сж били и бюлетинитѣ. Всичкитѣ операции сж били свършени, останало е било да бждатъ запечатани картитѣ и бюлетинитѣ. Въ това врѣме войската, която е пазила бюрото, получила е заповѣдъ да се дръпне надиръ и да остави на полицията да пази по-нататъкъ реда и тишината. Щомъ се дръпнала войската, една тѣлна отъ 15—20 души, съ тояги и камшици, прѣспокойно е нахлула вжтрѣ при бюрото, безъ да срѣщне какво-годѣ съпротивление отъ стражаритѣ. Бюрото е успѣло да заварди и отнесе съ себе си бюлетинитѣ и изборнитѣ книжа, а личнитѣ карти били ограбени отъ тѣлната, която е навлѣзла. За туй нѣщо прѣдсѣдателтъ направилъ актъ, въ който излага, какъ е нахлула тѣлната, констатира, че полицията е бездѣйствувала, като даже е улеснила тази тѣлна да може да влѣзе и да вземе личнитѣ карти като трофей.

(Прѣдсѣдателското мѣсто се заема отъ подпрѣсѣдателя г. Атанасъ Краевъ.)

Слѣдъ туй бюрото е пристѣпило къмъ по-нататѣшнитѣ свои дѣйствия, направило е протоколъ и е отбѣлѣзало резултата отъ гласоподаването. Получили гласове: Емануилъ Начовъ — 700, Д-ръ Кермекчиевъ — 675, Д-ръ Молловъ — 166, Мила Дуровъ — 1 гласъ и Пейчо Стамболия — 1 гласъ. Не може да се знае, кой е съобщилъ най-напрѣдъ въ Министерството за този резултатъ, но види се, че пакъ отъ полицията сж добити първитѣ свѣдѣния за скдбата на избора въ гр. Брѣзникъ. Разпоредено е било отъ София, понеже изборътъ не билъ станалъ, да се повтори слѣдующата недѣля, но на 31 януарий Министерството е било сюрпризирано съ една телеграма отъ прѣдсѣдателя на бюрото, въ която той явява, че изборътъ билъ станалъ, протоколътъ по провѣрката направенъ и билъ изпратенъ на особната комисия. Особната комисия, като е получила тѣзи протоколи, произнесла се по тѣхъ, съобщила е резултата въ Министерството, обаче първото разпореждане — да се

повтори изборът — не е било отменено и изборът е бил повторен следващата недѣля.

Щомъ като е бил повторен изборът, пристъпено е е било — следъ свършването на гласоподаването — къмъ проверката на резултата и е намѣрено, че Емануилъ Начевъ е получилъ само 7 гласа, Д-ръ Кермекчиевъ — 1.000 и нѣщо повече. Началникътъ е съобщилъ, че изборътъ е билъ миренъ, редовенъ и законенъ, но комисията е провъзгласила г. Емануилъ Начевъ този пътъ за избранъ отъ Бръзничката околия.

Това има да ви докладвамъ, г-да, по избора въ Бръзникъ. (Нѣкои отъ прѣдставителитѣ: А мнѣнието на комисията?) Комисията намѣри, че изборътъ на г. Емануилъ Начевъ трѣбва да се потвърди.

Рачо Петровъ: Г-нъ докладчикътъ каза, че не можалъ да намѣри, кой собствено билъ съобщилъ въ Министерството, че изборътъ не е билъ станалъ и че трѣбва да се направи новъ изборъ следващата недѣля, а между това намѣрилъ други документи, отъ които се установявало, че има разпореждане да се направи новъ изборъ, че имало телеграма отъ прѣдсѣдателя на бюрото, че изборътъ билъ станалъ и пр. Ако г. докладчикътъ бѣше се интересувалъ дѣйствително за избора, щѣше да види, че въ Министерството на Вжтрѣшнитѣ Работи има документи кой е съобщилъ: сѣщитѣ учреждения, които съобщаваха и отъ други мѣста, какъ сж станали изборитѣ. Околийскиятъ началникъ е съобщилъ, че изборътъ е опороченъ, защото картитѣ сж били разграбени, понеже една тѣла е нападнала бюрото; естествено бѣше, Министерството да направи разпореждане да се направи вторъ изборъ, ако е опороченъ първиятъ. Следъ като се направи разпореждане, въ течението на една недѣля, комисията, която по избирателния законъ трѣбваше да провери избора и да се произнесе, не бѣше се произнесла, и азъ чакахъ тя да се произнесе, за да мога да отменя разпореденията, които съмъ далъ. Между това, въ течението на една недѣля, такова съобщение не се получи, и ако изборътъ не е станалъ, по съобщението на сѣщитѣ власти, които съобщаваха и отъ други мѣста, естествено бѣше да направи разпореждане за произвеждане новъ изборъ. Отъ книгата, които се четеха, явно е, че въ първия изборъ единиятъ кандидатъ получилъ извѣстно число гласове, когато другиятъ кандидатъ — по единъ или два гласа; при втория изборъ пъкъ противникитѣ сж получили едно голѣмо число гласове, когато първия пътъ избраната страна е получила тоже по единъ или два гласа. Това е много характерно, обаче азъ нѣма да се впускамъ въ обяснение на причинитѣ, по които това произлиза. Моята работа бѣше само да обясня, защо е повторенъ изборътъ, когато, напр., особената комисия намѣрила, че въ първия случай изборътъ е законенъ и редовенъ. Азъ, обаче, считамъ за нужно да обясня тукъ, че следъ донесението за липсването на картитѣ, трудно може да се произнесе човѣкъ законенъ и редовенъ ли е изборътъ, защото иначе нѣма обяснение, защо въ избирателния законъ се иска да бждатъ запечатани картитѣ и бюлетинитѣ, и прѣдставени въ Народното Събрание, безъ да може да ги гледа даже

особената комисия. Менѣ ми се струва, че картитѣ прѣдставляватъ едно твърдѣ важно обстоятелство за констатиране на законността и редовността на избора, понеже отъ тѣхъ може да се види, дали нѣкои хора не сж гласували по нѣколко пжти и дали дѣйствително гласуващитѣ сж тия, на които картитѣ сж прѣдставени. Щомъ картитѣ ги нѣма трудно може да се произнесе човѣкъ, дали нѣма нѣкоя нередовност въ произвеждането на избора. Това собствено ме накара, между прочемъ, да искамъ повторенето на избора, щомъ картитѣ сж били откраднати. Не е единъ случай, дѣто мнозина съ картитѣ на други хора сж гласоподавали по нѣколко пжти. Народното Събрание не единъ пътъ е имало случай да провери това. Така сжщо е ставало въ избора на общинскитѣ сѣвѣти и други нѣкои. Тѣй щото, това бѣше едно отъ обстоятелствата, което ме накара да дамъ разпореждане за да се произведе новъ изборъ, и, понеже до деня на повторения изборъ нѣмаше съобщение, че изборътъ е станалъ, че комисията се е произнесла, кой е избраниятъ, не ми оставаше друго, освѣнъ да разпореда да се произведе новъ изборъ, а пъкъ Народното Събрание, съгласно избирателния законъ, да се произнесе, кой отъ двата избори е законенъ: първиятъ ли или вториятъ. (Емануилъ Начевъ: Вториятъ!) Азъ не търся дали е вториятъ, г-нъ Начевъ, обаче има да забѣлжа, че по поводъ на количеството на гласовѣтѣ, които сж получени отъ едната и отъ другата секция въ деня на избора, азъ имахъ основания да прѣдполагамъ за нѣкои нередовности затова, защото въ архивитѣ на Министерството на Вжтрѣшнитѣ Работи се намѣрватъ не една депеша отъ административната власть и отъ нѣколко граждани, които се оплакватъ, че г. Начевъ въоръженъ самъ съ нѣколко души, тоже въоръженъ е ходѣлъ по селата и заплашвалъ избирателитѣ, че въ деня на избора могатъ да бждатъ нападнати, бити, убити и пр. И макаръ азъ особни мѣрки да не вземахъ, — защото всѣка телеграма, която дойде въ Министерството, не може да се изпълни — считамъ за нужно сега прѣдъ Народното Събрание да констатирамъ този фактъ, за да си направи то едно заключение върху хода на прѣдварителнитѣ дѣйствия на избора и въ деня на избора и да се произнесе, дали този изборъ е законенъ и редовенъ.

Никола Козаревъ: Г-да прѣдставители! Азъ, прѣди всичко, ще заявя, че напълно сподѣлямъ възгледитѣ на проверочната комисия, и като членъ въ нея гласувахъ за утвърдяването на избора, и то по следващитѣ съображения. За насъ не важи, дали има избирателни карти или не, и по тѣхъ не можемъ да сждимъ, дали едно лице лично е подало картата или не, както каза бившиятъ г. Министъръ, понеже едно отъ съображенията за него да даде заповѣдъ да се повтори изборътъ следващата недѣля било, защото нѣмало личнитѣ карти. Азъ мисля, г-да народни прѣдставители, — не зная дали този възгледъ на бившия Министъръ на Вжтрѣшнитѣ Работи е основателенъ — но мисля, че даже да има лични карти, отъ тѣхъ едва ли може да се произнесемъ дали дѣйствително избирателитѣ лично сж подали картитѣ на бюрото или нѣкои отъ избирателитѣ сж вземали

отъ други лица и сж се ползували съ чужди карти. Второто съображение на бившия Министъръ на Вътрѣшнитѣ Работи, че единъ отъ кандидатитѣ, именно, избраниятъ кандидатъ Емануилъ Начевъ, е водилъ тѣли и това отчасти могло да опорочи избора, азъ мисля, че едва ли може да служи за мотивъ, за да се счита изборътъ за опороченъ, защото за насъ не е важно кандидатътъ какъ агитира, дали е въоръженъ или не. Има власти, и бившиятъ Министъръ много хубаво щѣше да направи, ако чрезъ своитѣ органи бѣше го обезоръжилъ, защото споредъ съществуващитѣ у насъ закони никой не може да ходи въоръженъ, освѣнъ този, който има разрѣшение да носи оружие. Но азъ доколкото зная, избраниятъ г. Емануилъ Начевъ е билъ затворенъ, изтезаванъ, самата войска е вземала участие противъ него. Но така или иначе въ този исторически Брѣзникъ за мене народната воля е проявена за въ полза на г. Начева, азъ съжالياвамъ за дѣто и по този изборъ — знаете много хубаво, че Брѣзникъ извади Тодора Подубрѣзнички, бившиятъ министъръ-прѣдседатель, за депутатъ, като се изнасяли волята на брѣзничкиятъ избиратели при Х-то Обикновено Народно Собрание — съжالياвамъ, че и за XI-то Народно Собрание гледаме едно повторение, тъй да се каже, една болестъ отъ Брѣзникъ да се вадятъ половинъ народни прѣдставители. Но азъ считамъ, че г. Начевъ се ползува съ довѣрието на своитѣ избиратели и избирателитѣ свободно сж проявили своята воля. Ето защо за мене изборътъ е редовенъ и правиленъ, и азъ мисля, че трѣбва да се утвърди Емануилъ Начевъ, а никакъ въ Кермекчиевъ или който и да е другъ.

Докладчикъ Манолъ Златановъ: Г-да! Въ комисията се разгледва този въпросъ за картитѣ и даже пѣкои по адресъ на г. Начева казваха, че е избранъ по стария избирателенъ законъ, безъ лични карти. Не може да става и дума за сравнение между Тодоръ Иванчова и Начева, тъй като она е билъ избранъ отъ една секция, а г. Начевъ се-таки — отъ двѣ, макаръ и безъ лични карти.

Сега, за да бжде всичко пояснено, за да бжде докладътъ тъй пълненъ, както би трѣбвало, азъ ще засѣгна въпроса за картитѣ. Къмъ дѣлото има телеграми и отъ двѣтѣ страни, именно, г. Емануилъ Начевъ и неговитѣ приятели обвиняватъ околийския началникъ съ най-отбрани — въ обратна смисълъ — думи; околийскиятъ началникъ, отъ своя страна и той, не се церемони: когато е дума за г. Начева, нарича го „извѣстниятъ шайкаджия“, „побойникъ“, и пр. а началникътъ вика войска да го умирява. Къмъ дѣлото има едно писмо отъ началника, съ което обажда: (Чете.) „Понеже завчера отъ една извѣстна шайка, организирана отъ народната партия, е нанесла побой на кметския намѣстникъ на с. Гърло, околията ми, и отнела насила отъ ржцѣтѣ имъ на брой 74 лични карти“ — прѣдупрѣждава прѣдседателя на бюрото да провѣри и хване тѣзи лични карти. Отъ друга страна приятелитѣ на г. Емануилъ Начевъ телеграфиратъ въ София и явяватъ постоянно, че личнитѣ карти никому не сж били раздадени. Така щото, въпросътъ за картитѣ е малко тъменъ: има ли раздадени

карти или нѣма, отъ дѣлото не може да знаемъ, именно, на основание на тия оплаквания.

За да се поясни това, което намекна г. Рачо Петровъ, азъ имамъ честь да прочета най-напрѣдъ телеграмата, отправена нему отъ началника Бешевлиевъ. Той му далъ рапортъ за биенето на нѣкакъвъ кметъ и, слѣдъ това му явява, че въ първата секция били откраднати само личнитѣ карти, а другитѣ книжа запазени отъ прѣдседателя на бюрото. (Чете.) „Изборътъ е, казва началникътъ, незаконенъ. Отъ протокола на първата секция — тъй телеграфира той — се вижда, че кандидатътъ Начевъ получилъ 700 гласа, Д-ръ Кермекчиевъ — 675 и Д-ръ М-ловъ — 166.“ Прочитамъ тона, понеже чухъ запитване кога е правенъ протоколътъ на бюрото. (Нѣкои отъ прѣдставителитѣ: Прочетѣте го отъ начало) Ще го прочета. (Чете.)

„Протоколъ.“

Въ изпълнение княжеския указъ отъ 24 декемврий 1900 г. подъ № 389, за произвождане избори за народни прѣдставители за XI-то Обикновено Народно Собрание, днесъ на 28 януарий 1901 г. въ гр. Брѣзникъ, въ III-класното училище, Брѣзничката административна околия, първа Брѣзничка избирателна секция, състояща се отъ общинитѣ: Брѣзничка, Кошанска, Кошаревска и Мѣщичка, конституираното бюро отъ съставъ: прѣдседатель Ивалъ Маноловъ, членъ на Трънския окръженъ съдъ; членове: Стаменъ М. Гоиндолски, окръженъ съвѣтникъ, Ивалъ Лазаровъ, членъ отъ Кошанския селско-общински съвѣтъ, Петъръ Спасовъ, членъ отъ Горно-Романския селско-общински съвѣтъ, Гьоша П. Мандиловъ, Недѣлишки селско-общински кметъ и секретаръ Петъръ Ив. Храповъ и при провѣрителитѣ Антония М. Вунджуловъ и Михалъ П. Георгиевъ, както и при застъпницитѣ: Никола Вълчановъ, Постолъ Георгиевъ и Иванъ Георгиевъ, отвори бюрото, слѣдъ като изпълни прѣдписанията на чл. чл. 80, 81, 82 и 83 отъ избирателния законъ, откри избирателното собрание въ 7 ч. заранѣта и продължава до 8 ч. вечерта. Гласоподаваха отъ Мѣщичката община 223 избиратели, отъ Брѣзничката — 486, отъ Кошаревската — 353, отъ Кошанската — 465, а записани по избирателнитѣ списъци: първата — 835, втората — 762, третата — 810 и четвъртата — 960 избиратели. Въ кутията се намѣриха 1538 бюлетини, отъ които 5 бѣли (нескрѣпени), а се намѣриха 1525 лични карти. Присѣтствуваха избиратели отъ общинитѣ: Брѣзничка, Кошанска, Кошаревска и Мѣщичка. Получиха кандидати: Емануилъ Начевъ — 700 гласа, Д-ръ Ст. Кермекчиевъ — 675 гласа, Д-ръ Моловъ — 166 гласа, Мило Д. Дуровъ — 1 гласъ и Пейчо Стамболлия — 1 гласъ.

Заявленията, които сж направени въ врѣме на избора сж приложени при изборнитѣ книжа съ съответствующитѣ рѣшения на бюрото въ видъ на резолюции.

Извънъ изборното мѣсто стапаха недоразумѣния, вслѣдствие на което бюрото се принуди да поиска военна помощ, вслѣдствие на което селата Мещица и Расникъ отъ Мещичката община не можеха да гласоподаватъ.“

Подписанъ протоколътъ отъ членовѣтъ на бюрото.

По всичко се вижда, че носи дата 28 януарий, но важното е, че приставът или околийският началник е знаел резултата на тоя протоколъ, защото и тукъ сж гласоветъ толкова, колкото ги прѣдава и въ телеграмата. (Емануилъ Начевъ: Вториятъ протоколъ?)

Протоколътъ е на 28 януарий, отъ 29 е телеграмата. Следъ туй, друга телеграма отъ 29. (Чете.) „София. Министру Вжтрѣшнитѣ Работи, копие окръжному управителю. При окончателното прѣглеждане и провѣряване бюлетинитѣ на избирателитѣ въ първа секция, шайката на Кафеджиски и Начевъ се яви въоръжена въ избирателното мѣсто, нападнала стражата полицейска, развалила избора съ гърмежи и тласкане. Изборътъ едва ли може да се чете законенъ, прѣдъ видъ извършенитѣ приключения. Никакъвъ нещастенъ случай нѣма. Началникъ Бешевлиевъ.“

По-нататкъ телеграма отъ 29. (Чете.) „София. Министру Вжтрѣшнитѣ Работи, копие постоянната комисия. Всичкитѣ изборни книжа сж запазени и пратени. Окръженъ съвѣтникъ, членъ на бюрото Митевъ.“

Слѣдва телеграма съ друго съдържание подписана отъ Кафеджиски, Гиговъ, Георгиевъ, Алексиевъ, Драгановъ и отъ застъпника Вълчановъ. Тя опровергаватъ това, което твърди началникътъ.

Подиръ туй намираме телеграма „бърза“ съ дата 30 януарий. (Чете.) „Околийскому началнику Брѣзникъ. Понеже изборътъ въ първата секция не е можелъ да стане, разпоредѣте се да се повтори идущата недѣля, съгласно чл. 37 отъ избирателния законъ. Утрѣ ще получите избирателни карти, които веднага разпратѣте по общинитѣ, за да се раздадатъ своеврѣменно на населението. Съобщете на прѣдсѣдателя и членоветѣ на бюрото.“ Подписъ нѣма. № 27 изходящъ на Министерството.

Това е било на 30, а на 31 прѣдсѣдателятъ на бюрото телеграфира на Министра на Вжтрѣшнитѣ Работи. (Чете.) „Изборътъ назначенъ за 28 януарий т. г. въ първа избирателна секция въ гр. Брѣзникъ се извърши. Дневникътъ, подписанъ отъ бюрото, съ дѣйствителнитѣ бюлетини съмъ пратилъ въ Софийската окръжна постоянна комисия, а само избирателнитѣ карти, вслѣдствие извършеното нападение на бюрото, слѣдъ подписването на дневника, липсватъ. Прѣдсѣдатель на бюрото Маноловъ.“ Вѣлѣжка на телеграмата: „Четена отъ Министра.“ (Емануилъ Начевъ: Датата на тая телеграма?) Повтарямъ — 31 януарий.

Подиръ това на 3 февруарий министрътъ е получилъ увѣдомление отъ окръжния управителъ за пристигането на книгата отъ Брѣзникъ и съобщение, че комисията провѣзгласила избранитѣ въ тая околия, и окръжниятъ управителъ пита: „Моля да благоволите и ми явите ще ли се повторятъ на 6 текущия изборитѣ за народенъ прѣдставителъ въ Брѣзникската секция или не“, и че ако се повторятъ да изиска войска, защото безъ туй поредѣкътъ нѣмало да бжде запазенъ. (Христо Топузановъ: Кога е било това?) На 3 февруарий. (Нѣкой отъ прѣдставителитѣ: Г-нъ Петровъ казва, че не билъ извѣстенъ. — Рачо Петровъ: На 3 януарий е писано, а на 4 стана изборътъ.)

На 3 февруарий, прѣдсѣдателятъ, комуто било съобщено да замине за Брѣзникъ за да произведе втория изборъ, и който увѣдомилъ министра, че направили протоколъ по първия изборъ, телеграфира този пжтъ: (Чете.) „Обгербована, бърза. София. Министру Вжтрѣшнитѣ Работи, копие Брѣзникски околийски началникъ. По болестъ, удостовѣрена съ медицинско свидѣтелство, не мога утрѣ прѣдсѣдательствува бюрото Брѣзникъ. Прѣдсѣдатель бюрото Маноловъ.“ Тогава се вече разболѣлъ.

На 4 телеграма отъ Брѣзникъ. (Чете.) „Бърза. Министру Вжтрѣшнитѣ Работи, копие окръжному управителю. Бюрото зае мѣстото си въ опрѣдѣления отъ закона часъ и продължава дѣйствиетата си. Изборътъ върви мирно и редовно. По неявяването прѣдсѣдателя бюрото, мѣстото му се зае по вѣлѣжката на чл. 80 избирателния законъ отъ члена на сжщото бюро Гьоша Маноловъ, а другиятъ обаче членъ съвѣтникъ Иванъ Лазаровъ, който е тежко боленъ, се замѣсти, отъ негово и на бюрото съгласие, отъ съвѣтника Тоца Аначковъ отъ сжщата община. Тази минута се стекоха много избиратели, които продължаватъ гласоподаването си. Шансъ за сполука е въ полза на кандидата Кермекчиевъ. Началникъ Бешевлиевъ.“ Вѣлѣжка на телеграмата: „Четена отъ министра.“ Тази телеграма е подадена на 4 февруарий въ 10 ч. сутринята.

Въ сжщия день, въ 8 ч. и 45 м. вечерята, началникътъ долага: (Чете.) „Бюрото свърши мисията си, и окончателниятъ резултатъ отъ избора е: кандидатътъ Д-ръ Кермекчиевъ получи 1381 гласъ, Д-ръ Молловъ — 53 гласа, Емануилъ Начевъ — 7 гласа и Мила Дуревъ — 5 гласа. Началникъ Бешевлиевъ.“ Телеграмата е безъ номеръ. Вѣлѣжка: „Четена отъ министра.“

Тия телеграми искахъ да ви прочета, за да бждатъ пълни свѣдѣнията, които имаме по тоя изборъ.

Георги Кирковъ: Менѣ ми се чини, г-да народни прѣдставители, че по тоя изборъ ние трѣбва да се отнесемъ така сжщо, както се отнесохме и спрѣмо други вече касирани или удобрени избори. Доколкото можахъ да схвана отъ доклада на г. докладчика, менѣ ми се вижда, че първиятъ изборъ не може да се нарѣче току-тъй редовенъ: тамъ тѣй сжщо има пжтуване на кутиитѣ, каквито имаше и по Царибродския изборъ. (Емануилъ Начевъ: Нѣма никакво пжтуване!) Моля, не ме прѣсичайте!

Сега тукъ се изтъква това обстоятелство, че картитѣ не прѣдставляватъ голѣма важностъ. Азъ не знаехъ тогава, защо ги прѣдвижда законътъ и защо сжществуватъ; тогава излиза че е смѣшно. Азъ мисля, че картитѣ сж отъ голѣма важностъ. Даже слѣдъ като се гласоподава, казано е изрично въ закона, че картитѣ не могатъ да отидатъ на друго мѣсто, а трѣбва да бждатъ заедно съ другитѣ книжа; защото, каква гаранция имаме, че слѣдъ като сж отнесени тия карти, че сж пуснати бюлетини дѣйствителни? Нѣмаме никаква гаранция. Искамъ да кажа, че не е спазено едно важно условие, което трѣбва да се спази, ако искаме да наречемъ единъ изборъ редовенъ. Подиръ туй, казвамъ, даже при условие, че прѣброяването е станало, пакъ не може да се рѣче, че тоя изборъ е редовенъ. Трѣбва да се запази

всичката формалност, която много говори за действителността на единъ изборъ. Защото, ако това е мърлото, тогазъ нѣма нужда отъ избирателни карти и трѣбва да правимъ изборитѣ, както се правѣха въ Радославова врѣме — безъ карти. Тѣй правѣхме ние избори въ Казанлъкъ. Такавъ изборъ не се нарича редовенъ изборъ, а е едно шайбаджийско избиране.

Внѣ отъ това, азъ не съмъ съгласенъ съ логиката, която се изнесе тукъ, че че ужъ съвсѣмъ малко важи обстоятелството, какъ се е държалъ кандидатътъ. У насъ се е съставило понятието, че само тогава можемъ да искаме да се касира единъ изборъ, когато полицията се е намѣсила — отъ тамъ нататкъ всичко е въ редъ. Позволѣте ми, г-да, да не раздѣлямъ такава логика, която е много опасна. Ако сегашното правителство тури единъ редъ, да се не намѣсва полицията, недѣйте мисли още, че ще имаме редовни избори. Азъ турамы при туй единъ важенъ моментъ: самия кандидатъ, какъ се е отнасялъ. Когато се каже, че единъ кандидатъ въоръженъ е дѣйствувалъ или е вземалъ живо участие въоръженъ, както въ случая, азъ такъвъ изборъ не мога да го нарека редовенъ, защото не е редовността въ туй да се пускатъ бюлетини. Азъ съмъ правилъ избори и знаа, че не е скщността да пуснешъ бюлетината, но майсторлъкътъ е, който успѣе да сплани или да измами избирателитѣ. Та, като вземамы това прѣдъ видъ, и противорѣчивитѣ свѣдѣния, които се намиратъ при дѣлото — защото едната страна, заинтересуваната, казва, че Емануилъ Начевъ ходилъ въоръженъ и заплашвалъ селянитѣ, а другата казва, че това не било вѣрно и че другитѣ заплашвали — това ми дава основание да мога да искамъ най-малко една анкета по този изборъ. Азъ не мога да го нарека редовенъ, толкова повече, че азъ имамъ свѣдѣния, като редакторъ на вѣстникъ, за дѣйствиата на народната партия въ тая околия, и позволѣте ми да кажа, че това слѣще не е безъ петна. (Емануилъ Начевъ: А а а!) Не „а!“ ами ж! (Смѣхъ.) Защото позволѣте ми да забѣлжа, че вие тѣй сте навикнали да правите избори. Защо ние до сега, почитаемий господине, не се оплаквахме все отъ полицията? Насъ не ни гони полицията. Указва се, че само вамъ прѣчи полицията. Това показва, че и вашиятъ късьмъ не е чистъ, както и на другитѣ. Та искамъ да кажа, че най-малкото нѣщо, което можемъ да искаме, то е една анкета, защото по моитѣ лични свѣдѣния, особено въ тая околия, дѣто нашата партия не е заинтересувана — тамъ нѣма никакъвъ нашъ кандидатъ — позволѣте ми да кажа азъ повече истината, отколкото вие и вашитѣ противници, а тази истина е, че вашитѣ агитации и вашето отнасяне къмъ избирателитѣ е такова, щото най-малкото, което можеше да се иска, то е да се направи една анкета.

Туй искахъ да кажа, по отношение на тоя изборъ.

Алекси Филиповъ: Г-да прѣдставители! Взехъ думата като членъ на провѣрочната комисиия. При разглеждането на този изборъ въ комисията, азъ гласувахъ за утвърждаването му. Имало е свѣдѣния, които сж прѣгледани и провѣрени отъ комисията. Извѣстно е на всички ви, че про-

вѣрочната комисиия на сегашната извънредна сесия на Народното Събрание се е отнасяла випаги най-добросъвѣстно къмъ всѣкакви оплаквания и контестации, които сж били, подадени, както въ деня на избора, така и подиръ, до Народното Събрание и за това се намѣри, че нѣма нѣкакви основания за касирането на този изборъ, па даже и да се допусне анкета.

Друго едно обстоятелство има, върху което обръщамъ вашето внимание и върху което искамъ да поговори днесъ въ Народното Събрание. Ние виждаме, че двѣ правителства сж се старали въ Брѣзникъ околия да я направятъ за центъръ, въ който да правятъ репетиция за своитѣ влияния. Ние видѣхме правителството на Грековъ-Радославовъ, че тамъ прави опитъ, за да види доколко може да се повлияе съ публичната сила да искара свой депутатъ. (Цвѣтко Таславовъ: Полу-брѣзникъ депутатъ изкара!) Да, полу-брѣзникъ депутатъ изкара. Това название стана историческо, а така скщо и околията. Тогава цѣла дружина войска пратиха, за да прокаратъ г. Иванчова. И сега стана скщото. Трѣбва Народното Събрание специално да се занимае съ тази околия и да издири причинитѣ, за да види какво е ставало тамъ. Кое то правителство дойде на властъ, най-напрѣдъ въ Брѣзникъ околия прави своитѣ опити, за да види, колко малко може да сполучи въ своята избирателна борба. По книжата и контестациитѣ, които се дадоха въ Х-то Обикновено Народно Събрание, на което бѣхъ членъ, и по книжата и контестациитѣ, които се дадоха сега, азъ се произнесохъ чистосъвѣстно, че г. Начевъ е прѣдставителъ, е дѣйствително изражение на волята на избирателитѣ отъ тая околия. Сега по какъвъ начинъ е могълъ да добие влияние, дали добросъвѣстно или недобросъвѣстно, за насъ не е важно. За насъ е важенъ фактътъ, че той се кандидатираше като опозиционенъ прѣдставителъ и то не само сега, но и въ 1899 г. неговитѣ избиратели сж употребили извънредни усилия да го прокаратъ и да го пратятъ въ Народното Събрание, неспрѣмънно той да прѣдставлява тая околия. Сега, какъ гледатъ на държавнитѣ работи избирателитѣ на Брѣзникъ околия, и дали тѣ сж достатъчно събудени или не, това не е наша работа. Ние сме длъжни да се подчиняваме на числата, които се намиратъ въ дневницитѣ на избора. Дали тѣзи числа съответствуватъ на желанието на избирателитѣ или на желанието на тѣзи, които сж дали контестации, виждаме отъ дневницитѣ. Така щото, азъ намирамы, че г. Начевъ така достойно прѣдставлява тукъ своитѣ избиратели, както би могълъ да ги прѣдставлява и другия кандидатъ.

Казахъ по-напрѣдъ, че не трѣбва да оставяме безъ внимание това поведение на властъта въ Брѣзникъ околия. Ние виждаме, че сж вземани специални мѣрки за тази околия. Трѣбва да има извѣстни причини за това. Прѣзъ 1899 г. се вземаха специални мѣрки, за да се прокара г. Тодоръ Иванчовъ, който на всѣкадѣ бѣше битъ и остана въ тая околия, тогавашното правителство да направи своята репетиция. Прѣзъ настоящия избирателенъ периодъ, резултатъ на който сме ние, видѣхме, че г. Рачо Петровъ тоже е избралъ тоя пунктъ, за да направи опитъ. Ние виждаме,

че г. Рачо Петровъ си е присвоилъ прерогативитѣ, си е присвоилъ правото, което може да има само Народното Събрание, и затова присвояване на права и прерогативи той е избралъ тѣзи двѣ околии, Брѣзникската и Царибродската, и тамъ да намѣри членове за неговия щабъ. (Рачо Петровъ: Ще направите добръ, да обясните, защо си е присвоилъ правата, защото това, което казвате, не е достатъчно!) Моля, моля! Г-нъ Рачо Петровъ, когато прие да състави правителството, което произведе изборитѣ, презюмираше се, че знае избирателния законъ дотолкова, доколкото го знае послѣдниятъ Брѣзникски шопъ. Иначе не може да се допусне противното, защото какъ ще отиде Министерътъ на Вжтрѣшнитѣ Работи да казва: „азъ така тълкувамъ избирателния законъ“, когато и послѣдниятъ избирател по-правилно тълкува този избирателенъ законъ. Така щото, азъ допушамъ, че г. Рачо Петровъ съзнателно е допусналъ да се извършатъ тѣзи дѣйствия въ Брѣзникската околия, които сж противни на прѣдписанието на избирателния законъ. Той нѣма право да се произнася има ли бюлетини или нѣма и на основание отсъствието на избирателнитѣ карти и на отсъствието на бюлетинитѣ да прогласява единъ изборъ за нестаналъ и да назначава да става новъ изборъ. Това право отукъ, отъ Народното Събрание, трѣбва да се опрѣдѣли веднажъ и да се каже, че Министерътъ на Вжтрѣшнитѣ Работи го нѣма и нито може да го сънува даже. И ако върши противното, то е цѣлъ произволъ. Министерътъ на Вжтрѣшнитѣ Работи получава само свѣдѣния отъ бюрото, че е станалъ или не изборътъ. По пататъкъ неговитѣ дѣйствия се прѣжесватъ. Особената комисиия — тамъ има грѣшка г. Рачо Петровъ — прѣглежда само дневницитѣ. Както личнитѣ карти, така и бюлетинитѣ, сж запечатани и може да се прѣглеждатъ само отъ Народното Събрание. Това не е негова работа, нито е работа на особената комисиия. Защото нѣмало избирателни карти, да опрѣдѣли за недѣйствителенъ извѣстенъ изборъ и да назначи да става новъ изборъ, това не е работата на Министра на Вжтрѣшнитѣ Работи. Така щото, менѣ ми се вижда чудно това нѣщо и искамъ да констатира Народното Събрание, че г. Рачо Петровъ, по изборитѣ станали въ Брѣзникската и Царибродската околии, си е присвоилъ прерогативитѣ на Народното Събрание.

Отъ моралната страна на избора може още нѣколко думи да се кажатъ. Ние имаме случай да изучимъ политическото положение на България, да изучимъ състоянието на партиитѣ, да изучимъ тѣхното значение въ извѣстни окрѣзи, да изучимъ доколко сж стабилизирани въ извѣстни мѣста, доколко тѣхнитѣ проповѣди сж могли да влияятъ на избирателитѣ. И ние видѣхме, че въ Брѣзникската околия г. Емануилъ Начевъ е свилъ едно прочно гнѣздо. Какво, обаче, виждаме? Виждаме, че срѣщу него се е противопоставилъ нѣкой си Д-ръ Кермекчиевъ, личностъ, която отъ мѣсець май или юний почна да се явява, отъ когато излѣзе в. „Свѣтъ“. Сега, може ли да се допусне, че съ онѣзи проповѣди въ в. „Свѣтъ“, той ще отиде да подбие единъ кандидатъ, какъвто е г. Начевъ? Ние видѣхме, че тази реформаторска дѣятелностъ или реформаторска идея намѣри

отзивъ само въ турскитѣ околии, а ни въ една българска околия не намѣри отзивъ. Като е така, може ли да се допусне, че въ една чисто българска околия, какъвто е Брѣзникската, избирателитѣ ще гласоподаватъ за идеитѣ на тая партия, която прѣдставлява Кермекчиевъ и която при Галиче и Голешъ реално прояви тѣзи реформаторски идеи, които чрѣзъ в. „Свѣтъ“ проповѣдваше? Но може ли да се допусне, че тамъ въ чисто българска избирателна околия, дѣто обществото чувствува отвращение срѣщу всекакви проповѣди на лица, които въ своето минало, настояще и бъдеще могатъ да дадатъ гаранция, че свѣсно ще управляватъ народа; може ли да се допусне, че нѣкой си Кермекчиевъ ще отиде да подбие другъ нѣкой кандидатъ? Трѣбва да се знае и този фактъ, че Кермекчиевъ, даже и тука въ София, дѣто живѣе, е абсолютно непознатъ. За да се запознае единъ човѣкъ въ такъва една околия, трѣбватъ голѣми усилия, трѣбва много врѣме, а не само усилия отъ 20—30 дена. Така щото, при тѣзи условия, азъ намирамъ, че изборътъ станалъ въ Брѣзникската околия е правиленъ.

Ние трѣбва да осждимъ това, дѣто Министерътъ на Вжтрѣшнитѣ Работи си е присвоилъ правото да каже, дали е станалъ или не изборътъ. Ние имаме дневници, които сж съставени отъ бюрото, въ които се казва, че изборътъ е станалъ, че сж гласоподавали толкова избиратели и че сж гласоподавали за еди-кого си толкова, а за еди-кого си толкова. Щомъ като е така, азъ намирамъ, че изборътъ е станалъ. Ама избирателнитѣ карти изчезнали. Ние можемъ да налучимъ много лесно причинитѣ за изчезването на картитѣ. Можемъ да отидемъ дотамъ да възпроизведемъ самото дѣйствие на изчезването на картитѣ и да видимъ, коя е причината, и то на основание на всички тѣзи обстоятелства, които можахме да чуемъ тукъ въ Народното Събрание и които иматъ прѣмо послѣдствие за избирателната политика отъ 28 януарий. Тѣзи, които сж прѣко заинтересувани, подписали сж, че г. Начевъ е получилъ толкова гласа, защото, макаръ и картитѣ да сж изчезнали, бюлетинитѣ сж останали. Даже и безъ бюлетинитѣ, щомъ има дневникъ, подписанъ отъ бюрото и най-заинтересувани въ избора хора, счита се, че изборътъ е станалъ, и по-нататъкъ провѣрка не трѣбва да става.

Има и другъ единъ въпросъ, който ще подигна и който ще има голѣмо значение. Този въпросъ е: може ли Министерътъ на Вжтрѣшнитѣ Работи, по собствена инициатива, да прогласи извѣстенъ изборъ за станалъ или за нестаналъ и да нареди да стане изборъ отново, или да не става? Отначало още казахъ, че Народното Събрание, което по чл. 120 отъ избирателния законъ си е създало това суверенно право, което е единственъ сждия да сжди върху това, дали е станалъ или не е станалъ извѣстенъ изборъ, трѣбва да възпрѣпятствува съ всичката си енергия на всеки министъръ на вжтрѣшнитѣ работи, който си позволява да отиде да прогласява единъ изборъ за станалъ или за нестаналъ и съ това да обяви, че такъвъ министъръ посѣга върху суверенитета на Народното Събрание. Върху това нѣщо искамъ отъ васъ единъ вотъ и ви прѣдлагамъ да осждите такъвата политика на Министра на Вжтрѣшнитѣ

Работи. Нека да стане г. Рачо Петровъ да обясни своята политика. На мене пъкъ нека бъде позволено да се не произнасямъ върху въпроса, дали правилно или неправилно е разбиралъ избирателния законъ? Нека самъ да декларира, дѣйствиелъ ли е добросъвестно и не е ли билъ подъ влиянието на Керемкиева или на кружока, който го е обикалялъ тогава? Азъ прѣдлагамъ този въпросъ на единъ български генералъ и го моля да се произнесе.

Георги Стойковъ: Картитѣ кога сж изчезнали, прѣди или послѣ провѣрката на гласовѣтъ?

Докладчикъ Манолъ Златановъ: Слѣдъ като е било свършено прѣброяването, готови за да се запечататъ отдѣлно картитѣ и бюлетинитѣ, тогава войската е била смѣнена, полицията е дошла да пази реда и . . . го е запалила! Това е констатирано съ особенъ актъ отъ прѣдсѣдателя на бюрото. (Емануилъ Начевъ: Кой?) Български граждани съ спис. (Никола Козаревъ: Намѣсто да взематъ бюлетинитѣ, вземали сж картитѣ!)

Рачо Петровъ: Имамъ да дамъ едно малко обяснение за едно обвинение, което се хвърля върху бившия Министъръ на Вжтрѣшнитѣ Работи, за присвояване на нѣкакви права, които има Събранието и които той нѣма. Азъ нито съмъ констатиралъ, че изборътъ е законенъ или незаконенъ, нито съмъ настоявалъ, че г. Начевъ е избранъ законно или незаконно. Това не е моя работа, а е работа на Народното Събрание. Азъ, въ качеството си на Министъръ на Вжтрѣшнитѣ Работи, получихъ свѣдѣния, че изборътъ не е съвсѣмъ станалъ. Телеграмата е тамъ. (Сочи къмъ трибуната.) Въ течение на една недѣля — защото, позволѣте, петъ дена се полага да се произнесатъ станалъ ли е изборътъ и избранитѣ лица провъзгласени ли сж — такова нѣщо до петия день нѣмаше. Отъ 28 януарий до 2 февруарий нѣмаше нищо положително и като Министъръ на Вжтрѣшнитѣ Работи, азъ се разпоредихъ, естествено, да се произведатъ нови избори. Ако бѣше станалъ изборътъ на 28 и бѣше ми съобщено за ставането му, естествено, щѣхъ да отиѣня разпорѣжданията, които бѣхъ далъ. Въ едно по минало засѣдание мене ме обвиниха пъкъ за туй, че съмъ признавалъ законно станалъ единъ изборъ, който не билъ станалъ законно, макаръ, че имало било протоколъ отъ бюрото, че изборътъ е станалъ, но че послѣ имало другъ протоколъ, че не билъ станалъ; въ този случай ме обвиниха, че не съмъ произвелъ новъ изборъ — въ Царибродската околия, — а пъкъ въ настоящиятъ случай ме обвиняватъ, че съмъ произвелъ новъ изборъ. Азъ не зная, кого да слушамъ. Желателно е, г-да прѣдставители, да изучите по-дълбоко избирателния законъ, за да видите, че не се казва въ него при какви условия се произвежда новъ изборъ, когато изборътъ въ една секция не е станалъ — не се казва, кой трѣбва да разпореди, а се прѣдполага, че ако за първитѣ избори прави разпорѣждане Министърътъ на Вжтрѣшнитѣ Работи, то и за вторитѣ той трѣбва да направи разпорѣждане. Азъ накарахъ да се направи вторъ изборъ, обаче не съмъ се произнесълъ, първитѣ законни ли сж или незаконни, или вторитѣ сж законни или незаконни; въ

този случай прѣдоставено е правото на Народното Събрание да разрѣшава въпроса и да се произнася. Комисията, както говори избирателниятъ законъ, провѣрява и провъзгласява този или онзи кандидатъ. Тя, въ случая, се е произнесла за г. Начева, както въ първия случай бѣше се произнесла за г. Йовева. Тукъ Министърътъ на Вжтрѣшнитѣ Работи нито въ единия, нито въ другия случай може да се бърка. Естествено е, когато нѣма такъво произнасяне и когато въ срока, когато трѣбва да се произнесе комисията, не е станало това произнасяне, естествено е, казвамъ, че Министърътъ на Вжтрѣшнитѣ Работи трѣбва да направи разпорѣждане, за да стане вторъ изборъ.

Тамъ четоха едно писмо отъ окръжния управителъ, въ което се казва, че на 3 февруарий писалъ той, че имало изборъ. На 3 февруарий писалъ, а пъкъ на 4 бѣха изборитѣ! Азъ получихъ това писмо на 3, срѣщу 4 февруарий, но азъ бѣхъ вече направилъ разпорѣждане и нѣмахъ основание да отиѣня съ телеграма това разпорѣждане, което бѣ станало, и да спирамъ избора. Но азъ не се произнесохъ първиятъ день, или вториятъ, станалиятъ изборъ е законенъ — Народното Събрание нека се произнесе както намѣри за добръ, но понеже не ми бѣше съобщено на врѣме, азъ имахъ право да прѣдполагамъ, че първиятъ день не е станалъ изборътъ. Не разбирамъ, защо Министерството да е направило прѣстѣпление, че е разпоредило да стане вторъ изборъ. Ако първия изборъ признаете за законенъ, вториятъ остава лишенъ, но, ако първия признаете за незаконенъ, вториятъ може да има значение.

Казвате, че картитѣ нищо не значатъ. Г-нъ Кирковъ ви каза открито, че, ако картитѣ не значатъ нищо, нѣма защо да се изпълнява тая формалностъ, да се запечатватъ и да се донесатъ тукъ. (Алекси Филиповъ: Народното Събрание ще се произнесе!) Да, г-нъ Филиповъ. Но нѣма нужда да обвинявате министра безъ причина и да казвате, че той по своя воля зря искалъ да направи прѣстѣпление и е отнелъ властта на Народното Събрание, защото искалъ да се ползува отъ послѣдствията на туй прѣстѣпление. Дойде ли тукъ Керемкиевъ въ Събранието? Не дойде. Слѣдователно, нѣмаше защо да хвърляте обвинения направо и налѣво. Вие дохождате да търсите личности — това е другъ въпросъ. Азъ не искамъ да говоря за личности, и мисля, че достоѣпнието на Събранието изисква да се не произнасяте за хора, които не сж тукъ, и които не могатъ да се оправдаватъ, или които не могатъ да хвърлятъ тоже въ лицето на другитѣ онова, което тѣмъ се хвърля. Какъвъ е Керемкиевъ, азъ не зная. Приятелъ ли е или неприятелъ, мой или вашъ, не трѣбва да ни интересува, като безпристрасни хора, когато въ дадения случай, трѣбва да сте съдии. И какво ми казвате? Че азъ съмъ направилъ това за Керемкиева, защото ми е билъ приятелъ. Азъ имамъ и други приятели и за тѣхъ не направихъ нищо; може би, тѣ да ми сж по-близки приятели, отколкуто Керемкиевъ, г-нъ Филиповъ, за тѣхъ нищо не съмъ направилъ. (Алекси Филиповъ: Подъ негово влияние сте били. Дайте една декларация, че не сте били подъ неговото влияние!) Дали съмъ билъ подъ влиянието

на този или онзи, то е другъ въпросъ, но Вие нѣмате право да хвърляте думи за този или онзи. Казахъ и въ едно прѣдшнѣ заседание, че може да съмъ билъ подъ влияние на нѣкого, но не съмъ билъ подъ влияние на тия мои приятели, които ходите Вие нахално да псувате и които нѣма тукъ въ Събранието да Ви отплатятъ съ същата монета за хвърленото върху тѣхъ. Не говорѣте за лица, или говорѣте за тия, които могатъ да се оправдаятъ тукъ. И защо обвинявате министра, че подъ влияние на тѣзи или онѣзи е направилъ прѣстѣпление, когато въ 90% отъ изборитѣ не е билъ подъ влияние и не е направилъ прѣстѣпление. (Алекси Филиповъ: Исканъ отъ Васъ декларация, а не хвърляхъ обвинения!) Позволѣте ми да Ви кажа, че, слава-Богу, не съмъ длъженъ да давамъ декларация никому, макаръ че мога. Азъ не зная да съмъ длъженъ на всѣки, който става да иска тукъ отъ мене декларация, да давамъ такава, и не зная каква декларация мога азъ да дамъ. Ако ща, ще Ви дамъ, ако не ща, нѣма да Ви дамъ. Но, въ дадения случай, мога да Ви дамъ такава, защото не ме е страхъ да кажа една истина. Мога смѣло да Ви кажа, че подъ влиянието на никого не съмъ билъ, когато съмъ дѣйствувалъ по Брѣзникския изборъ. (Алекси Филиповъ: Това е достатъчно за мене!) Ако е достатъчно, добрѣ. Но, понеже се хвърлятъ тукъ разни невѣрни нѣща, азъ искамъ да се разберемъ, какъ така може да се хвърля вина противъ Министра на Вжтрѣшнитѣ Работи, който е ималъ случайно свои приятели отъ кандидатитѣ въ Брѣзникъ? Защо тамъ въ вашата Бѣлоградчикска околия, дѣто разликата бѣше 8 гласа, не обвинихте Министра на Вжтрѣшнитѣ Работи, че той си е позволилъ да съдѣйствува на този или онзи? Ако можеше и тукъ да има разлика отъ 5—10 гласа, а при това, както виждате и отъ денешитѣ, че отъ едната и отъ другата страна сж се мжчили да направятъ насилия, защо не оставите на министра да прѣдполага, че е възможно да сж станали насилия; възможно е, както едно врѣме бѣше въ Бѣлоградчикската околия, кандидатътъ, който е вѣрвалъ, че нѣма да бѣде избранъ, бѣше се оплакалъ, че въ избора станали насилия, а въ резултатъ излиза той сжщиятъ. (Алекси Филиповъ: Кой е той?) — Коста Стефановъ. (Алекси Филиповъ: Знаете ли Петковъ, каква телеграма е далъ?) Не питамъ кой каква телеграма е далъ. Моитѣ приятели могатъ да дадатъ каквито щатъ телеграми и, може би, не само моитѣ, но и други, които стоятъ срѣщу мене, и тѣ да сж давали телеграми и писма даже. Нема това показва, че азъ съмъ искалъ съ това да направя нѣкакво насилие, за да се избере този или онзи отъ тая секция? Такова обвинение хвърля ли се? Азъ мисля, че вие трѣбва да имате само фактитѣ прѣдъ видъ. Въ дадениятъ случай вие сте сждии и говорѣте като сждии, но не дѣйте ходи да търсите, какво било имало въ главата на нѣкого, когато той не е нито изразилъ, нито е направилъ една стжпка, за да изпълни своето, ако е имало нѣщо въ главата му.

Мисля, че достатъчно се обяснихъ, за да не може пакъ така да ме обвинявате за мѣрцитѣ, които съмъ взелъ

при новитѣ избори. Азъ казахъ, че Народното Събрание е свободно да се произнася и да счита законенъ ли е или незаконенъ единъ изборъ, да се произнася, дали изборитѣ сж станали правилно и редовно и безъ насилия, или сж станали съ насилия. Азъ не се произнесохъ отъ само-себе си, а се произнесохъ на основание свѣдѣнията, които ми дадохъ мисълта да се направи още единъ изборъ въ едната секция, при което съмъ вземалъ въ внимание, че дѣйствително има такива оущения въ извършването на избора. Отъ формална точка зрѣние тѣ, споредъ мене, сж твърдѣ важни, и които Събранието трѣбваше да вземе въ внимание. Ако, обаче, Народното Събрание не счита за нужно да ги взема въ внимание, азъ не мога да настоявамъ. Но не желал да ме обвинявате, че азъ користо, ако щѣте пристрастно, съмъ се отнасялъ по единъ изборъ въ качеството си на Министъръ на Вжтрѣшнитѣ Работи. Азъ изпълнихъ длъгъ си; нищо повече не направихъ.

Прѣдсѣдателствующий Атанасъ Краевъ: Г-да народни прѣдставители! Държа да направя една обща бѣлжка, че народнитѣ прѣдставители нѣматъ право да си отправятъ запитвания единъ на другъ, а, слѣдователно, и никой прѣдставителъ, запитанъ отъ своя колега, не е длъженъ да дава отговоръ на подобни интерпелации. Народнитѣ прѣдставители могатъ да интерпелиратъ министритѣ, които сж длъжни въ опрѣдѣлено врѣме да отговарятъ. Желателно е такива случаи да се отбѣгватъ въ бждще.

Алекси Филиповъ: Това е наше право да правимъ запитвания, а той, ако желае, може да отговаря или не. Бюрото не трѣбва да се бърка въ това.

Докладчикъ Манолъ Златановъ: Г-да! Азъ мисля, че ние трѣбва да обсжждаме протокола отъ 28 януарий, а да не говоримъ за повторния изборъ, станалъ по разпореждане на министра въ слѣдующата недѣля, защото отъ това разпореждане, което е направилъ министърътъ, не сж създадени никакви послѣдствия; тѣ сж само една илюзия за единъ кандидатъ, понеже нищо не е имало отъ това.

Касателно до обясненията на г. Рачо Петровъ, имамъ честъ да ви повторя, че той на 31 януарий е получилъ телеграма отъ прѣдсѣдателя на бюрото, че изборътъ е станалъ и че протоколъ е съставенъ и изпратенъ въ постоянната комисиия. Сега, защо г. Рачо Петровъ е така разбралъ това, оставямъ на негова смѣтка, на неговото умѣние да разбере единъ конкретенъ случай. За мене е ясно, че слѣдъ тази телеграма, той не е ималъ право да прави разпореждане за повторенъ изборъ. Но понеже това направено разпореждане не е създадо послѣдствия, не трѣбва да се говори за повторния изборъ. Имаме само една телеграма, че Кермекияевъ има шансъ. Повече отъ това нищо нѣмаме. Така щото, трѣбва да се говори по първия протоколъ и въ прѣдѣлитѣ на туй да се ограничатъ нашитѣ разисквания.

Христо Топузановъ: Г-да прѣдставители! Отъ доклада, който прави г. докладчикътъ, най-напрѣдъ и азъ като не можахъ да схвана обстоятелствата, помислихъ си,

че урнитъ сж правила разходка, както и други урни, и бѣхъ на мнѣние щото този изборъ да бѣде касиранъ; но слѣдъ прочитането на протокола и подиръ обясненията, които даде г. докладчикътъ, азъ разбрахъ, че слѣдъ като се е гласоподавало цѣлия день, слѣдъ като е дошълъ часътъ и се е прѣкратило гласоподаването, почнало се е прѣброяването на гласоветъ, прѣброени сж личнитъ карти, прѣброени сж бюлетинитъ, и видѣло се е, колко лични карти има и колко бюлетини сж постѣпили. А туй е нужното, за да може да се състави протоколътъ. Ние нѣмаме нужда тукъ отъ бюлетинитъ, нито отъ личнитъ карти. Има се нужда при съставяне на протокола, да се види колко избиратели сж гласоподавали, колко бюлетини сж постѣпили въ урнитъ. Туй щомъ се провѣри, то е единственото, което е нужно за съставянето на протокола. А туй го имаме — бюлетинитъ сж били на лице и прѣброени, личнитъ карти тѣй сжко прѣброени и протоколътъ е съставенъ. Указва се, колко сж били личитъ карти, колко сж били бюлетинитъ; указва се кой колео е получилъ и всичко е свършено за насъ. Защо ни трѣбватъ бюлетинитъ и картитъ на насъ? Сега, подиръ туй, дошла тѣлпа, нападнала е и е сколасала да вземе само личнитъ карти. Но туй не значи, че изборътъ не е станалъ, че има нарушения по избора, и че ние тукъ, за да можемъ да се прознесемъ по избора, имаме непрѣменно нужда отъ личнитъ карти. Щомъ тѣ сж прѣброени, нѣмаме никаква нужда отъ тѣхъ. Ако не бѣха прѣброени, можеме да имаме съмнѣние, че личнитъ карти сж били 200, а бюлетини сж намѣрени 600 или 700, та да имаме причини тогава да се съмнѣваме, че личнитъ карти не сж прѣброени. Азъ бѣхъ на такова мнѣние, по виждамъ, че такова нѣщо нѣма.

Относително повтарянето на избора азъ не знаа, отъ какво се е ръководилъ бившиятъ Министъръ на Вжтрѣшнитъ Работи. То е станало, или подъ влияние или пъкъ отъ такова разбиране на закона, защото въ закона ясно е казано, че той не може да се произнесе за станалъ изборъ, правиленъ ли е или не. Въ закона е казано, че когато изборътъ не стане въ първата недѣля, повтаря се въ втората недѣля. Когато не стане изборътъ, съставлява се протоколъ отъ бюрото. Бюрото, което е било принудено отъ тѣлпа, или друга причина, съставлява протоколъ, че изборътъ не е станалъ. Съобщава се това на Правителството, че дѣйствително изборътъ не е станалъ и тогава само министърътъ може да назначи вторъ изборъ. Но на министра се съобщава, че гласоподаването цѣлъ день е вървѣло правилно, бюлетинитъ се прѣброили, протоколътъ се съставилъ, а той се распорежда да стане новъ изборъ. Това му е съобщено на 31 януарий отъ прѣдсѣдателя на бюрото; послѣ и управителътъ му е съобщилъ сжщото. Сега, защо става това, не виждаме. Виждаме, че първата недѣля г. Начевъ е получилъ 700 гласа, а вториятъ пътъ, когато се повторилъ изборътъ, той е ималъ само 7 гласа. Ето кои сж причинитъ.

Тѣй щото, азъ съмъ на мнѣние, този изборъ да го приемемъ като правиленъ и законенъ, именно, първата недѣля тѣй както е съставенъ протоколътъ. Нѣма никакви

нарушения и нѣма причини, нито да искаме анкета, нито да го касираме. Г-нъ Кирковъ може да е разбралъ така, както и азъ по-рано разбрахъ, но когато се вече обясни, че бюлетинитъ и личнитъ карти сж били на лице и прѣброени, ние нѣмаме нужда отъ тѣхъ. По всичкитъ избори бюлетинитъ и личнитъ карти сж тукъ, но никаква нужда нѣма да ги разпечатваме и гледаме, защото тѣ сж прѣброени, сличени сж и видѣло се, колко лични карти и бюлетини сж били. Ето защо азъ съмъ на мнѣние, този изборъ да се приеме като правиленъ и законенъ.

Д-ръ Кънчо Милановъ: Г-да народни прѣдставители! Г-нъ Филиповъ говори доста подробно по настоящия изборъ и за мене, и за всѣкиго друго не остана много материалъ да говори. Азъ нѣма да се впусна да разглеждамъ, дали г. Рачо Петровъ е кривъ или правъ по този изборъ, но ще констатирамъ, както всѣки е констатиралъ, едно дълбоко незнание на законитъ, защото нестаналъ изборъ е друго, незаконенъ изборъ е друго. Отъ телеграмата на околийския началникъ се разбира, че той е съобщилъ, какво изборътъ е незаконенъ. Незаконенъ изборъ е друго, не станалъ е друго. Незаконността е свързана съ дѣйствителността на избора, а пъкъ нестаниятъ изборъ е свързанъ съ формалността. Дали изборътъ е станалъ или не, се сжди отъ други условия, а не отъ тия условия, че картитъ сж откраднати, когато гласоподаването и провѣрката сж били свършени. Чл. 37 отъ избирателния законъ казва, че изборътъ се повтаря въ слѣдующата недѣля, само ако той не е станалъ. За дѣйствителността или недѣйствителността на избора се говори много по-послѣ, именно въ чл. чл. 117 и 120. Това право е запазено само на Народното Собрание, да се произнесе върху дѣйствителността, законността и формалността, даже, ако искате на избора — единичниятъ и послѣденъ сжди. А когато този изборъ е станалъ, чл. 114 отъ избирателния законъ ни казва, че, за да има изборъ, всичкитъ книжа по избора се прѣпращатъ на постоянната комисия, която се произнася, да ли криво или право сж прогласени избранитъ лица, има ли или нѣма нарушения, и ако има да се произнесе върху тѣхъ. Значи, правата сж раздѣлени. Още по-малко е за оправдание единъ Министъръ на Вжтрѣшнитъ Работи. Азъ се отдалечавамъ отъ мисълта, че е дѣйствувалъ умишлено, или не умишлено. Ако се даватъ въ продължение на два и три дена телеграми, отъ едно и сжщо лице, и то си противорѣчи съ това, което съобщава, въ главното си основание единъ министъръ не бѣше длъженъ да разкарва тия български избиратели; да прослѣдѣше това да ли е истина или не, да поискаше допълнителни обяснения и послѣ да даде заповѣдь, ако той считаше, че не е станалъ изборътъ, за повторенъ изборъ. Но азъ казахъ, че по-рано за избора е било съобщено, че е станалъ незаконно. Изборътъ станалъ незаконно е друго, а пъкъ не станалъ е друго. Ако изборътъ бѣше прѣкъснатъ, както бѣше на г. Дика Йовевъ, въ 2 часътъ, тамъ вече има нестаналъ изборъ, и тамъ трѣбваше министърътъ да приложи чл. 37 отъ избирателния законъ; тамъ трѣбваше да

даде заповѣдъ да се повтори изборътъ, а не тукъ, където е станалъ изборътъ. Тамъ не повтаря изборътъ, а тукъ го повтаря. Да вади заключение всѣки отъ васъ, каквото иска, но азъ съмъ извадилъ туй дълбоко убѣждение, че г. Министърътъ съвършено неправилно е постъпилъ.

Остава, г-да, да видимъ по-нататъкъ, кой изборъ имаме да обсъждаме напредъ си: дали избора, станалъ на 28 януарий, или този, който се е приповторилъ. Какви книжа имаме? Имамъ, че г. Начевъ въ втори изборъ е получилъ 7 гласа и то по телеграмата на околийския началникъ. За Бога! Дайте ни единъ протоколъ да видимъ, да се убѣдимъ, какъ е вървѣло това гласоподаване, какво е станало! Вие имате напредъ си за избора отъ 28 януарий цѣлъ снопъ книжа, завѣрени съ подписитъ на лица, въ дѣйствителността на които не може да се породѣ никакво съмнѣние; имате и единъ втори изборъ, едно съвършено криво и отвлечено понятие за избирателно бюро, съставено отъ самитъ избиратели. Разбирате, че г. Кермекчиевъ можеше да получи и петъ хиляди гласа повече отъ съществуващото число избиратели въ тая секция, и не само съ 7 гласа да остане г. Начевъ, но минусъ 7 даже.

Относително личнитъ карти се подбуди въпросъ отъ г. Рачо Петровъ, дали това има значение или не? Обясни се, г-да, най-положително, че личнитъ карти сж взети само тогава, когато е станало прѣброяването, когато и самитъ най-заинтересовани лица сж били подписали протокола, че тѣзи лични карти спадали съ самитъ бюлетини и съ имената на самитъ гласоподаватели. Ако на васъ трѣбватъ избирателнитъ карти, имате списъци. Ако вие подозирате, че има лица негласоподавали, ето ви списъци, поискайте ги и провѣрѣте. Но всѣки ще се запита, защо тогава тия г-да, ако това бѣше инакъ, а не тѣй, както е констатирано отъ бюрото, защо, казвамъ, г. г. заинтересованитъ кандидати не повдигнаха въпросъ съ една нищо и никаква заблѣжка отъ три думи тогава, когато е подписванъ протоколътъ, че картитъ не сж прѣброени? Вие имате единъ протоколъ, и никакво съмнѣние не се възбужда върху неговата дѣйствителностъ, а докато не се възбуди съмнѣние, той е вѣренъ. Ако искаха да възбудятъ съмнѣние, трѣбваше въ законния срокъ да се подаде контестация отъ лицата.

Не съмъ съгласенъ и съ г. Киркова, че, ако полицията се е намѣсила въ това или онова отношение, единъ пжтъ се е намѣсила, трѣбва да се касира изборътъ. Не е вѣрно. Ако едни български избиратели, въпрѣки намѣсата на полицията спечелятъ избора за тѣхния кандидатъ, това е една гражданска доблестъ, едно съзнание, че нито полицията, нито щиковецъ могатъ да имъ попрѣчатъ да изкажатъ своята воля. (Георги Кирковъ: Тамъ не полиция, а просто шайка е влѣзла! — Емануилъ Начевъ: Не е моя! — Георги Кирковъ: Ние само Васъ чуваме. Да провѣримъ.) Констатирано е, че самата войска или полицията — мисля полицията — е допуснала шайката. Значи, изборътъ е станалъ много правилно, водена е една чисто гражданска доблестна война противъ правителството и правителствения кандидатъ и, щомъ е така, ние не можемъ освѣнъ да поздравимъ този, който е избранъ. Не може да

послужи фактътъ, че единъ пжтъ полицията се е намѣсила да касираме хора, на които полицията е прѣчила въ всѣка тѣхна крачка.

Азъ питамъ, отдѣ се явява тази заинтересованостъ, че полицията единъ пжтъ такива телеграми да дава, а другъ пжтъ — други? Констатирано ли е въ самия протоколъ на сѣдята, на членоветъ на бюрото, които се явяватъ най-заинтересовани, че имало стрѣляне, че имало сбиване, освѣнъ единичкия простъ фактъ, че е станало едно смущение за реда на гласоподаването, кое село по-рано да гласоподава? Прѣкъснало се за 5—10 минути гласоподаването, възстановенъ е билъ редътъ и изборътъ пакъ е почналъ. Така щото, г-да, вие имате напредъ си единъ изборъ, извършенъ съвършено правилно, изборъ миренъ, придруженъ съ всички формалности, изборъ, въ който се явява и вижда много реліефно волята на народа, и изборъ, въ който — не трѣбва да забравяте околията — правителството е имало жажда да прокара свой кандидатъ, мѣсто избрано отъ прѣходното министерство, съ какво намѣрение — това за насъ е безразлично. Но въ всѣки случай, както сж сложени фактитъ по настоящия изборъ — а на това нѣмаме право да се съмнѣваме, защото и най-заинтересованитъ лица не сж се усъмнили, — ние нѣмаме право да повдигаме въпросъ за нагласяване анкета, защото тя е безпрѣдметна и нѣма да има никакъвъ резултатъ напредъ си. Ето защо азъ ще моля изборътъ да бѣде утвърденъ. Като членъ на провѣрочната комисиия съмъ далъ мнѣние, както и другитъ ми другари, че изборътъ е законенъ и правиленъ, и е извършенъ тѣй, както изисква законътъ.

Десеславъ Десевъ: Г-да народни прѣдставители! Много се говори въ полза на утвърждаването на избора и отъ части не утвърждаването. Относително до въпроса, дали на 28 януарий изборътъ е станалъ, съмъ съгласенъ съ онѣзи, които говориха, че е станалъ, защото формалноститъ, изисквани отъ избирателния законъ, сж изпълнени. Но азъ бихъ желалъ да обърна вниманието на почитаемитъ г. г. народни прѣдставители върху единъ фактъ, а именно върху факта за нередовноститъ, случивши се при самото произвеждане на избора. Доколкуто помня, отъ доклада на г. докладчика се установява, че въ врѣме на избора една шайка — неизвестно чия, дали правителствена или на г. Начева, мене малко важи; за мене важи факта, че самата шайка съществува — една шайка, казвамъ, явява се въ врѣме на избора. Тази шайка, споредъ заблѣжката въ протокола, прѣкъсва гласоподаването и става причина да не гласоподаватъ едни и едни-кои си села. Ако е така, мисля, г. докладчикътъ ще потвърди. Азъ го питахъ и той самъ обясни, че дѣйствително е така. Азъ досега съмъ гласувалъ за всичко въ Народното Събрание, защото виждамъ, че то е било справедливо, и като независимъ човѣкъ, който се не числи къмъ никоя партия, а се числи къмъ своята съвѣсть, азъ ида да кажа нѣколко думи. Азъ считамъ избора опороченъ само затова, защото въ врѣме на избора шайката се явява и става причина, споредъ както е констатирано въ самия протоколъ, да не могатъ да гласопо-

даватъ жителитѣ на двѣ села. Ако не е дѣйствително така, азъ моля г. докладчика да потвърди; но азъ така разбрахъ. (Никола Козаревъ: Нѣма оплаквания отъ избирателитѣ!) Пардонъ, тукъ не е за оплакване. Имате думата и когато Ви дадатъ думата, ще говорите.

Докладчикъ Манолъ Златановъ: Азъ четохъ, г-да, и пакъ ще прочета. (Чете.) „Извънъ изборното мѣсто станаха недоразумѣния, вслѣдствие на което бюрото се принуди да поиска военна помощъ, вслѣдствие на което селата Мещица и Расникъ отъ Мещичката община не можахъ да гласоподаватъ.“

Десеславъ Десевъ: Това е било прѣзъ деня.

Докладчикъ Манолъ Златановъ: Както виждамъ ще искате да ви прочета изцѣло акта, за което ми науми и г. Начевъ. (Чете.)

„АКТЪ“

Съставенъ днесъ на 29 януарий 1901 г. отъ прѣдседателя на бюрото на I-та избирателна секция въ гр. Брѣзникъ, Ив. Маноловъ, за констатиране слѣдующето: вчера на 28 януарий т. г. деньтъ въ който се произведоха избори за народни прѣдставители за XI-то Обикновено Народно Сѣбрание въ гр. Брѣзникъ, слѣдъ като въ 8 часътъ вечерта се свърши гласоподаването и се почна прѣброяването на бюлетинитѣ и личнитѣ карти, поискахъ военна помощъ, за да бѣде обезпечено изборното мѣсто, каквато помощъ ми се даде и около изборното мѣсто имаше кордонъ отъ войници, а на входнитѣ врата имаше 2—3 стражари. Къмъ часътъ 12. вечерта, сжщиятъ день, 28, когато вече всичко бѣше провѣрено, личнитѣ карти и бюлетинитѣ бѣха сбвити въ платно и запечатани съ восѣкъ, както и другитѣ книжа — протоколътъ, избирателнитѣ списъци, прѣброителниятъ листъ и постѣпилитѣ заявления прѣзъ деня, бѣха приготвени и подписани; оставаше само да се запечататъ — ми се заяви отъ офицера, който се намираше, че ималъ заповѣдь да оттегли войската и да останело бюрото само съ полицията, въпрѣки молбата на бюрото да остане войската още половинъ часъ за да се обезпечи всичко докрая. Войската сѣде оттеглена, подиръ което слѣдъ 10—15 минути нахлуха въ бюрото моментално 15—20 души съ тоати и камшици, безъ да имъ се съпротивиха стоящитѣ на входнитѣ врата стражари, когато на послѣднитѣ бѣше казано да не пущатъ никого, когато става прѣброяването, и споменатитѣ по-горѣ 15—20 лица нападнаха върху бюрото, което успѣ да заварди и да отнесе съ себе си отъ нападателитѣ: бюлетинитѣ и изборнитѣ книжа, споменати по-горѣ, а личнитѣ карти бидоха отнети насилствено.

„Стоящитѣ отъ вънъ на входнитѣ врата стражари, при все че имъ се каза да отстранятъ нападателитѣ, тѣ не изпълниха заповѣдта.

„При нахлуването въ бюрото на тѣзи нѣколко лица съ цѣлъ да унищожатъ изборнитѣ книжа бѣха прѣдседателътъ на бюрото Ив. Маноловъ, членоветѣ му Гьоша П.

Мануиловъ, Недѣлишки общински кметъ, Ив. Лазаровъ, отъ с. Рѣжанци, Стаментъ Гоиндолски, изъ Царибродъ, и Петъръ Спасовъ, отъ с. Завала, секретарътъ П. Храповъ, застѣпницитѣ: П. Вълчановъ, Петъръ Георгиевъ, Ив. Георгиевъ и провѣрителитѣ: А. Бунджуловъ и М. П. Георгиевъ, всички отъ гр. Брѣзникъ, които, като тамошни, може би, сж познали нѣкои отъ нападателитѣ.

„Вслѣдствие на това състави се този актъ.“

Актътъ е подписанъ само отъ прѣдседателя, но въ него се казва, кои лица сж видѣли.

Десеславъ Десевъ: А протоколътъ е подписанъ отъ всички членове на бюрото. Сега, на кое трѣбва да се даде вѣра: дали на протокола, или на акта?

Докладчикъ Манолъ Златановъ: Актътъ носи датата 29 януарий, а протоколътъ 28 януарий.

Десеславъ Десевъ: Значи, въ деня на избора.

Докладчикъ Манолъ Златановъ: Значи! Дали азъ и това трѣбва да ви кажа?

Десеславъ Десевъ: Но азъ знаа, че вие, г-нъ докладчикъ, въ другитѣ избори бѣхте много обстоятелственъ и подробенъ, а въ дадения случай само прочитате и не дочитате, безъ да давате мнѣнията и съображенията на комисията.

Докладчикъ Манолъ Златановъ: Г-нъ Петровъ не е на това мнѣние, защото азъ докладвамъ обстоятелствено.

Десеславъ Десевъ: Въ другитѣ избори Ви харесвахъ, защото излагахте причинитѣ.

Докладчикъ Манолъ Златановъ: Комисията рѣши да се утвърди и недѣйте иска отъ менъ повече.

Гено Недѣлковъ: Ако не сте съгласенъ, кажете Вашето мнѣние.

Десеславъ Десевъ: Азъ ще кажа моето мнѣние и затова, именно, станахъ да говоря. Ние, г-нъ Недѣлковъ, не се подмазваме къмъ извѣстни партии за чакане лични облаги. Азъ съмъ независимъ, земледѣлецъ. Азъ поддържамъ всичко онова, което харесвамъ. Понеже виждамъ, че Народното Сѣбрание е въодушевлено отъ желанието да бѣде справедливо, и като виждамъ, че ще се допусне една въниюща несправедливостъ съ приемането на този изборъ за редовенъ, азъ, за да запазя достолѣието на Народното Сѣбрание, което досега е постѣпвало много тактично и разумно, станахъ да кажа мнѣнието си, да се не приема единъ изборъ, подобенъ на този, въ който само че избирателниятъ законъ не е сжсанъ — всичко е нарушено. Мисля, че ще бѣде излишно да говоря, защото тукъ има народни прѣдставители, които разбиратъ, та ще бѣде излишно да се впускамъ въ подробности. Само ще обърна вниманието на г. г. народнитѣ прѣдставители върху този фактъ, че въ деня на избора, додѣто изборътъ още е траялъ, е нахлула шайка. Дали тя е била правителствена или не, не важи... (Емануилъ Начевъ: Не можешъ

да разбереш, че шайката...) Остави ме да говоря. Азъ имамъ право да говоря като народенъ прѣдставителъ! (Емануилъ Начевъ: Хайде дрънкай!) Или искашъ и мене да сплашишъ, както си уплашилъ избирателитъ? Не чакамъ да стана околийски началникъ! Мълчи! Остави ме да говоря! Азъ ще поддържамъ болшинството, ако върши добри работи. Ако ли ще си правимъ взаимни отстъпки за хатъръ, то е другъ въпросъ.

Прѣдсѣдателствующий Атанасъ Краевъ: Не обръщайте внимание на прѣкъсванията, г-нъ Десевъ.

Десиславъ Десевъ: Въ деня на избора, докато е траялъ още, явява се тълпа, т. е. шайка, но дали е правителствена или на г. Начева, за мене нѣма никаква важностъ; за мене е важенъ фактътъ, че съществува шайка и самото бюро е констатирало това, като казва, че е отнета възможността на двѣ села да гласоподаватъ. Ето кой фактъ е важенъ. Сега, този фактъ и това обстоятелство дали иматъ съществено значение да опорочатъ избора или не? Доколкото можахъ да чуя отъ г. докладчика, за г. Начева е имало 700 гласа, а другиятъ кандидатъ, г. Кермекчиевъ, е ималъ 675 гласа; разликата се състои въ 25 гласа. (Емануилъ Начевъ: Ами въ другата секция?) Пардонъ, оставѣте другата секция. Щомъ разликата е 25 гласа, излиза, че ако на двѣтѣ села е била отнета възможността да гласоподаватъ, двѣтѣ села непрѣмѣнно сж имали поне 100 гласа, слѣдователно, излиза, че изборътъ въ дадения случай щѣше да бѣде поставенъ въ зависимостъ отъ гласовѣтъ, които щѣха да се получатъ отъ двѣтѣ села, които не сж гласоподавали. Ако е така поставенъ изборътъ, излиза, че той е опороченъ, защото разликата е 25 гласа. Ако бѣше разликата 250 или 500 гласа, нѣмаше какво да се каже. По тази причина, като обръщамъ вниманието на почитаемото Народно Сѣбрание върху този фактъ, азъ не че съмъ въодушевенъ отъ злоба къмъ г. Начева — той ми е личенъ приятелъ — не че искамъ умишлено да се касира изборътъ му, но понеже искамъ да бѣдемъ справедливи и понеже виждамъ, че Сѣбранието е въодушевено отъ идеята да бѣде справедливо по възможностъ, азъ мисля, че ще бѣде единъ пропускъ, ако не се обрне внимание на това обстоятелство, което не се упомена нито отъ единъ отъ прѣдговорившитѣ прѣдставители, че трѣбва по тази причина да се счете изборътъ за опороченъ, освѣнъ това, което каза и г. Кирковъ и, че при това е имало и шайка. Изборътъ подлежи на касиране, понеже, щомъ за избори, дѣто имаше шайки, Сѣбранието взе рѣшение да се касиратъ, за да има послѣдователностъ, трѣбва да касираме и избора на г. Начева, като неправиленъ и незаконенъ, а не че не е станалъ. Той е станалъ, защото има протоколъ.

Докладчикъ Манолъ Златановъ: За да бѣдете доволни, че азъ всичко докладвамъ, азъ ще подкрѣпя вашата точка. Съобщавамъ, че въ с. Мѣщица избиратели има 217, а въ с. Расникъ, за което тоже се казва, че не е гласоподавало, има избиратели около 210; така щото вие имате

всички свѣдѣния на разположение. Разликата е: Емануилъ Начевъ има 700 гласа, а Д-ръ Кермекчиевъ — 675. (Никола Козаревъ: Какъвъ е общиятъ резултатъ въ всичкитѣ секции?) Въ другата секция Емануилъ Начевъ има 576 гласа, а Д-ръ Кермекчиевъ — 487. Значи, Емануилъ Начевъ е получилъ въ двѣтѣ секции: $700 + 576 = 1276$, а Д-ръ Кермекчиевъ — $487 + 675 = 1162$.

Десиславъ Десевъ: Отъ двѣтѣ села има повече отъ 400 души избиратели не гласоподавали, защото имъ е възпрѣпятствувала шайката да се явятъ; значи, изборътъ е опороченъ. Ето ви единъ същественъ поводъ за касиране на избора, а пъкъ ние се задоволяваме и съ анкета.

Прѣдсѣдателствующий Атанасъ Краевъ: Има думата г. Козаревъ. (Гласове: Нѣма го!) Понеже го нѣма, давамъ думата на г. Мислова.

Цоло Мисловъ: Г-да народни прѣдставители! Взехъ думата, за да кажа десетина думи, и съ десетъ думи да изкажа мисълта, която ми наведе смущението на г. Емануила Начевъ, когато говорѣха нѣкои отъ г. г. ораторитѣ по неговия изборъ. Защото не съмъ членъ въ провѣрочната комисия, затова и не знаехъ какво е мнѣнието ѝ, какви сж свѣденията ѝ, за да признае изборътъ за станалъ редовно и правилно, и обратно, слѣдователно, щѣхъ да си съставя туй мнѣние туку отъ доклада. И моето мнѣние бѣше, не ще съмнѣние, онова, което и на комисията — да се утвърди изборътъ, защото още не се бѣха разчепкали онѣзи въпроси, които сега се разчепкаха и станаха достойние на мнозина отъ насъ.

Най-напрѣдъ ще кажа края съ който ще завърша кратката си рѣчь, и то е, че ще искамъ анкета по съображенията, които г. Кирковъ ни наведе. Защо? Защото нѣкои отъ г. г. ораторитѣ казватъ, че изборътъ билъ правиленъ и редовенъ, и затова да се утвърди, други казватъ, че не е правиленъ и редовенъ и за това да се касира, а трети искатъ анкета. Фактътъ, че се появила толкова дебати по този изборъ, е най добротото доказателство, че тоя изборъ не е редовенъ, защото, ако бѣше редовенъ, нѣмаше нужда да се води такъвъ процесъ по тоя изборъ. Процесътъ се състои въ това, че едни защищаватъ, че избирателитѣ били прогонени отъ шайка, а други казватъ, че отъ полицията имало шайка. Фактътъ е, че и въ единия, и въ другия случай е имало смущение, което е отнело възможността на нѣколко гласоподаватели да упражнятъ своето право, плюсъ всичко това, сж откраднати личнитѣ карти. Дали прѣди или послѣ повѣрката е станало това, не можемъ да знаемъ. Азъ поне не мога да дамъ вѣра на единъ протоколъ, съ който ни се твърди, че това е станало щомъ като е билъ написанъ протоколътъ, значи слѣдъ провѣрката сж откраднати, защото прѣди нѣколко деня не давахме вѣра на сжщо такъвъ единъ протоколъ, пакъ отъ такова бюро. Ето защо, понеже г. докладчикътъ още съ качването си на трибуната каза, че Брѣзникъ е една историческа околия, че тамъ ставатъ исторически избори, моето мнѣние е, че за да разберемъ, дали правителствата които и да сж тѣ, всѣкога се

опитват да произволничат въ тая околия, или хората, които си поставили там кандидатурата, се опитват да турят въ заблуждение свѣта, за да може, казвамъ, да стане ясно това за насъ и да се произнесемъ съ чиста съвѣсть, истина ли е редовенъ изборътъ или е опороченъ, менѣ ми се струва, че не сж достатъчни тѣзи доказателства, които има въ дѣлото, и най-голѣмото добро, което ще направимъ за да услужимъ и на себе си и на брѣзничани, които се оплакватъ, то е да установимъ една анкета. Ако тукъ не се съгласите, че има належаща нужда отъ анкета, не зная какъ другадѣ трѣбва да искаме анкета. Като свършвамъ, искамъ да ви обясня и това, че малко е значението тукъ да се каже прѣдъ г. г. народнитѣ прѣдставители, кой е независимъ, кой е отъ болшинството и кой отъ опозицията; защото, менѣ ми се струва, че ние нѣма да вдигнемъ рѣка да гласуваме за, или противъ единъ изборъ, защото го прѣдлага единъ отъ болшинството, или ще слушаме единъ ораторъ какво говори, защото е независимъ. Тукъ всѣки отъ насъ, несмотря на коя група принадлежи, е независимъ, зависимъ е само отъ своята съвѣсть.

Никола Козаревъ: Г-да народни прѣдставители! Азъ повторно взехъ думата да направя нѣкоя възражения, на ония, направени отъ страна на г. Киркова. Прѣди всичко, г. Кирковъ прѣдлага анкета да пратимъ. Нѣмамъ нищо противъ това. Но за да пратимъ анкета, трѣбва прѣди всичко да имаме оплаквания, за да провѣримъ тия оплаквания. Има ли при изборното дѣло, питамъ азъ, едно оплакване отъ единъ избирателъ? Нѣма. Има ли особно мнѣние въ протоколътъ? Нѣма. Констатирано е, че въ 12½ ч. прѣзъ нощта, когато бюрото приключвало всички книжа, види се, или полицията, или правителството, ако щѣте, е имало интересъ да развали този изборъ. Ето защо е вдигната войската — кордонътъ, който е пазилъ бюрото, е вдигнатъ, въпрѣки молбата на цѣлото бюро. Вдигнала се войската, оставятъ намѣсто нея двама стражари само, нахлува една шайка и веднага противъ бюрото. Обаче членоветъ на бюрото съумѣли да скриятъ бюлетинитѣ и протокола, и шайката вземала вързопъ съ личнитѣ карти, като прѣдполагала, че взема бюлетинитѣ; отнасятъ личнитѣ карти, и бюрото слѣдъ това довършва своята работа. Сега, ако народнитѣ прѣдставители намиратъ, че Брѣзничкиятъ изборъ е опороченъ, затова, защото слѣдъ като се е провѣрило всичко и въ 12½ ч., т. е. на 29 сутринята, една шайка е откраднала избирателнитѣ карти, касирайте го. Тоя фактъ е установенъ. Какво ще прави анкетната комисиия, ако отиде въ Брѣзницъ? Да, казватъ, ама има въ протокола казано е че двѣ общини не сж гласоподавали. Прѣкрасно! Но какво казва бюрото? То казва: вѣнъ стана смущение. Но въ кое врѣме, не е установено. Възможно е да е било въ 6½ ч., тогава, когато било вече прѣжиснатъ гласоподаването. Опрѣдѣлениятъ часъ е дошълъ и бюрото се е спрѣло. Повикало е войска и не е имало възможность понататѣкъ да се гласоподава. Добрѣ, има ли оплакване отъ тѣзи избиратели до Народното Събрание, че имъ е отнето избира-

телното право? Нѣма. Е добрѣ, може ли да се счита изборътъ опороченъ, просто за туй, защото не е имало, врѣме да гласоподаватъ двѣ общини? Азъ мисля, че не можемъ да касираме единъ изборъ, ако по нѣмане на врѣме извѣстни общини не сж гласоподавали. Ето защо азъ мисля, че нѣма причини, нито да постановяваме да пратимъ анкета, защото нѣма какво да провѣрѣва тая анкета, нито пъкъ можемъ да приемемъ, че изборътъ е опороченъ за това, защото прѣзъ нощта, на 29 сутринята, сж откраднати личнитѣ карти. Ни най-малко не искахъ да установявамъ, че личнитѣ карти нѣматъ значение, напротивъ, личнитѣ карти иматъ значение, но най-важното, което законодателятъ далъ на личнитѣ карти е спасено — тѣ сж провѣрени. Ако вие смѣтате, че изборътъ е опороченъ, защото нѣмаме личнитѣ карти тукъ въ Народното Събрание, тогава касирайте избора, но недѣйте праща анкета. Сега не е достатъчно това което казва г. Кирковъ, че като журналистъ той знаелъ, че имало шайки. Това не е и достолѣпно за насъ. Ние не можемъ да вземемъ твърдението на г. Киркова, да се облегнемъ на него и да пратимъ анкета. Възможно е да е имало шайка, но ние нѣмаме оплакване до Народното Събрание, че една или друга шайка е принудила български избиратели въ Брѣзничката околия да не могатъ да упражнятъ свободно своето избирателно право. А пъкъ, мисля, че за правило трѣбва да имаме, както е било досега, така и за въ бѣдѣще, да гледаме: проявено ли е свободно волята на избирателитѣ въ извѣстна околия, имало ли е възможность да гласоподаватъ свободно за Ивана или Стояна, и, щомъ това се установи, естествено ние ще признаемъ, че изборътъ е станалъ правилно и редовно. Ето защо азъ мисля, че е излишно да пращаме анкета, защото нѣма какво да прави тая анкета. Анкетата сме ние и ако приемемъ, че, защото нѣма избирателнитѣ карти, изборътъ е опороченъ, веднага трѣбва да се касира.

Георги Кирковъ: Азъ взехъ думата още веднажъ за да подчертая още двѣ главни условия, които, не зная защо, не взематъ подъ внимание тѣзи, които защищаватъ избора. Тѣхната защита ми се вижда много абстрактна — не почива на тия данни, които имаме. Отъ доклада, който ни се чете, работата стои така, че по едно врѣме — това и въ самия протоколъ се говори — е станала нѣкаква безредица, вслѣдствие на която била повикана войска и, вслѣдствие на туй, не сж могли да гласоподаватъ двѣ общини. (Никола Козаревъ: Въ кое врѣме и кой часъ?) За менѣ е безразлично, въ кое врѣме, защото въ самия протоколъ стои, че гласоподаването е прѣкратено въ 8 ч.; значи по-рано отъ 8 ч. е станало. Така щото, трѣбваше да се изтъкне; това се изтъква и отъ самия документъ; ясно е туй. Като вземамъ прѣдъ видъ малката разлика между гласовѣтъ на двата избора, естествено е, че тази разлика би се отразила силно върху резултата на избора.

Подиръ туй, друго едно нѣщо има, което се мина мѣлкомъ, защото, може би, е неизвестно тукъ, но е важно отъ съображението, което се взе. Само като се разгледа работата, се вижда, че протоколътъ, съставенъ вечерята отъ

бюрото, не е бил съставен тогава, а той е съставен послѣ отъ прѣдсѣдателя въ кѣщата си, и затова именно е окъснѣлъ изборътъ да се разгледа отъ специалната комисия. Това го каза и г. Рачо Петровъ. Искамъ да кажа, че прѣдсѣдателятъ слѣдъ това е съставилъ протокола и слѣдъ това е станало и подписването. Както виждате, една малка тъмнина и отъ тукъ се хвърля върху избора.

Заради това именно, като вземамъ въ съображение тия два факта, като оставямъ даже за хатѣра на защитата обстоятелството за личнитѣ карти, само тия двѣ страни на работата ме каратъ да настоявамъ върху своето прѣдложение за анкета, да се узнае, прѣди всичко, относително безредицитѣ, че тамъ се е явила шайка, а по моитѣ лични свѣдѣния и отъ двѣтъ страни е имало такава — защото, казвамъ, за менъ е интересно да се открие всичко, за да можемъ тогава съ чиста съвѣсть да се произнесемъ, че този изборъ е редовенъ или не, и кой е станалъ причината, за да бѣде нередовенъ и опороченъ. Лично спрѣмо кандидата, сега народенъ прѣдставителъ, когото даже казвамъ, че не го познавамъ, азъ нѣмамъ нищо, азъ не съмъ заинтересуванъ въ този изборъ, защото моята партия тамъ още е слаба и не взела участие и може още извѣстно врѣме на този народенъ прѣдставителъ да му пѣе пѣтелътъ, но ще дойде врѣме да прѣстане. (Смѣхъ.) И затова казвамъ моитѣ думи сж безпристрастни. За да искамъ анкета, ръководя се отъ по-прѣдидшната строгостъ, че всѣки пѣтъ, дѣто се установеше, че сж участвували шайки, ние касирахме изборитѣ. Затова, ако искаме да бѣдемъ логични, поне тукъ, дѣто работата не стои така, както въ другитѣ избори, трѣбва да назначимъ една анкета. Това е което желяехъ да кажа, вѣнъ отъ всѣкакви антипатии или симпатии къмъ личноститѣ.

Пѣтко Таслаковъ: Г-да народни прѣдставители! Азъ не мислѣхъ да вземамъ думата по този изборъ, защото не съмъ го проучилъ, но отъ това, което слушахъ днесъ, за менъ стана ясно, че тамъ изборъ не е имало. Прѣди всичко въ протокола има да е казано, че двѣ села има разгонени. (Министъръ-Прѣдсѣдатель Петко Каравеловъ: Села или общини? Защото има разлика между село и община.) Състоящи отъ 220 души избиратели. (Десиславъ Десевъ: 450 души!) Още по-хубаво! И друго нѣщо има, което трѣбва да играе важна роль. Пита се: защо въ опрѣдѣления срокъ — 5 дневенъ — особната комисия не се е произнесла, дали е станалъ изборътъ, или не? (Емануилъ Начевъ: Произнесла се е на петия день!) Да ви кажа защо; защото протоколътъ е странствувалъ! Прѣдсѣдателятъ си отишълъ дома, написалъ протокола и го пратилъ на членовѣтъ да го подпишатъ; до като се изпълни тази процедура, деньтъ е изтекълъ и тогава вече е съобщено, че изборътъ е станалъ. Азъ мисля, че не току-така е могълъ министърътъ да разпорежи да стане новъ изборъ. Азъ бихъ питалъ г. Начева да отговори: истина ли е, че той съ неговитѣ другари е дошълъ на около 500 шага и е гонилъ своитѣ неприятели съ камъни? (Емануилъ Начевъ: Азъ бѣхъ арестуванъ него день!) Ако каже да, или не, азъ ще съмъ принуденъ да вѣрвамъ, защото, прѣди

всичко, г-да народнитѣ прѣдставители, трѣбва да бѣдатъ свѣѣстни! Онзи день имавме случай съ г. Д-ръ Миланова, когато го питахме да каже, имали 30 години? И той не смѣе да отговори! Но азъ държа за честната дума на г. г. прѣдставителитѣ. Нека той да стане да каже: да, или не. Фактъ е, г-да, че избиратели сж били разгонени; фактъ е, че това разгонване на 400 души избиратели има голѣмо значение за изхода на избора, защото г. Начевъ само съ стотина гласа надминава своя противникъ. Сега нѣкои държатъ, че г. Кермекчиевъ билъ правителственъ кандидатъ и може да е упражнилъ нѣкакво влияние, като кандидатъ на правителството. Но г. Начевъ е упражнилъ още по-голѣмо влияние съ своята шайка, така щото, нито единиятъ, нито другиятъ може да бѣде истински избраникъ на народа! За да се увѣримъ, кой е истинскиятъ избраникъ, трѣбва да се повтори изборътъ и затова прѣдлагамъ да се касира тѣзъ изборъ. Сега поне нѣма да се боимъ, че Кермекчиевъ е правителственъ кандидатъ, нито че г. Начевъ ще има шайка, защото сегашния Министъръ на Вѣтрѣшнитѣ Работи е човѣкъ, който ще запази реда и типината. (Никола Козаревъ: Въ комисията гласувахте за утвърди- ването на избора, а тукъ сега сте на друго мнѣние!) Казахъ ви, че не бѣхъ го проучилъ. Не дѣйствувамъ на безгранично довѣрие!

Докладчикъ Манолъ Златановъ: Г-да! Зададе ми се въпросъ: какъ е станало прогласяването на г. Начева за Брѣзнишки избраникъ? Комисията, особната комисия за цѣлия Софийски окръгъ е направила единъ протоколъ и въ него е отбѣлзано, относително избраника отъ Брѣзникъ и она отъ Ново-Селската околия, че провъзгласяването имъ остава да се направи, когато се получатъ книгата за първата Брѣзнишка секция. Въ самия протоколъ прокурорътъ при окръжния сѣдъ, който е по право членъ въ тази комисия, е написалъ едно особено мнѣние, въ което е казалъ: (Чете.) „Както за Брѣзнишката, тѣй и за Ново-Селската се съгласихъ да чакаме втория екземпляръ отъ дневника на избора на третата Чеканчевска секция, Ново-Селска и първата Брѣзнишка до втори того, а не като пристигне — чл. 115 отъ избирателния законъ“. Това е било на 1 февруарий. Прокурорътъ се е съгласилъ да се чака до вторий. Заклучавамъ, че той е ималъ свѣдѣния. Комисията е избѣгнала да говори нѣщо за Брѣзнишкия изборъ. (Прѣдсѣдательствующий Атанасъ Краевъ: Защо?) Защото не е имало никакви книги. Слѣдъ туй, при дѣлото, както ви казахъ и порано, Окрѣжниятъ управитель пише: (Чете.) „Честъ имамъ да ви явя, г-не министри, че вчера се получиха въ Софийската окръжна постоянна комисия дневникътъ и другитѣ книги за избора на първа Брѣзнишка избирателна секция, който стана на 28 миналий за прѣдставителъ въ Народното Събрание отъ Брѣзнишката околия, съ изключение само избирателнитѣ карти, които била отнела една тѣлпа, която била нападнала бюрото слѣдъ свършването на изборитѣ, и прѣдвидената въ чл. 115 отъ избирателния законъ комисия, като разгледа тоя протоколъ и протокола за изборитѣ на втората Габерска секция отъ сѣщата околия,

провъзгласи за избранъ отъ околията за народенъ прѣд-ставителъ Емануила Начевъ, който е получилъ най-много гласове отъ цѣлата околия.“ Това е. Отъ 3 февруарий е писмото на окръжния управителъ.

Прѣдсѣдателствующий Атанасъ Краевъ: Прочетѣте цѣлото писмо!

Докладчикъ Манолъ Златановъ: Нѣма нужда да се прочете цѣлото, защото питатъ да имъ кажа, кога е станало прогласяването на г. Начева.

Прѣдсѣдателствующий Атанасъ Краевъ: Въ това писмо казва ли се, че особената комисиия е разгледала избора?

Докладчикъ Манолъ Златановъ: Не се казва.

Емануилъ Начевъ: (Отъ трибуната.) Г-да народни прѣдставители! Отъ това, което се докладва, и отъ това, което има въ дѣлото, може да се каже, че изборътъ въ Брѣзничката околия е вървѣлъ по медъ и масло. Ние не искахме да пишемъ никакви контестации; ние не искахме да се оплакваме, защото въ врѣме на избора и слѣдъ избора за насъ бѣха затворени капиитѣ за оплакване. Всичко, което е вършено по избора, съмъ изложилъ въ едно дълго изложение до г. Военния Министъръ, което публикувахъ въ вѣстникитѣ. Не двѣ села съ 400 души избиратели сж негласоподавали, но—1.800! Отъ Недлишката община сж 960 души избиратели, въ която азъ живѣя, на която съмъ членъ, която всѣкога е била за мене, ни единъ отъ избирателитѣ не е гласоподавалъ. Отъ селата Расникъ и Мѣщица, които сж всѣкога за мене и които даватъ 200—300 гласа, ни единъ не е гласоподавалъ. Има и друго нѣщо. Ако тѣзи хора бѣха противъ мене, не мислѣте, че нѣмаше да направятъ контестация и да кажатъ, че тамъ ние, еди кои-си села, бѣхме изгонени отъ шайката на Начева и не можахме да гласоподаваме за Кермекчиева. Но позволѣте ми да ви кажа, че тѣ не сж направили контестации, защото сж мои избиратели. Бждѣте увѣрени, г-да прѣдставители, че нѣма нищо да изопача, а ще изложа какъ е вървѣлъ изборътъ въ Брѣзничката околия, и отъ тамъ ще вадите заключение, каква е била абсолютната свобода на изборитѣ, които г. Рачо Петровъ произведе! Не отъ контестациитѣ, а отъ всичко това, което ще изложа тукъ прѣдъ васъ, ще видите какво е извършено въ Брѣзничката околия. Брѣзничката околия отъ 1899 г. 25 априлий бѣше обречена на поругание, на разни прѣслѣдвания, арести и интернирания. Азъ съжалявамъ, че нѣма тукъ г. г. Грекова, Военниятъ Министъръ и Рачо Петровъ, за да цитирамъ нѣколко думи за дѣлата имъ, които по-рано се вършѣха въ Брѣзничката околия. На 25 априлий азъ пакъ бѣхъ избранъ. Тогава тукъ се държаха рѣчи отъ г. г. Бѣлинова и почтения прѣдставителъ Алекси п. Ангеловъ, избранъ отъ Ломската околия, въ полза на моя изборъ. Азъ пакъ бѣхъ избранъ подъ насилията на Радославовата полиция, призвана отъ четири околии, една рота войска и ескадронъ кавалерия. Самъ г. Пешевъ е свидѣтель, че г. Грековъ, когато въ Брѣзникъ му заявиха, че не може да се борятъ съ Начева и не е

възможно избирането на Иванчова, той каза: „Суха пола риба не яде.“ И какво видѣхме на другия день? Стекоха се шайки, полиция, кавалерия — още артилерия трѣбваше — и безъ да вземемъ участие въ избора, избраха г. Тодора Иванчовъ Полубрѣзнички. И колкото бѣше позоренъ изборътъ му, толкова по-позоренъ споменъ остави въ своето управление. Тая шайка, която тогава бѣше проведена въ Брѣзничката околия, ограби моя изборъ, а пъкъ тукъ имаха смѣлостта да обявятъ отъ сжщата трибуна, че шайката на Начева влѣзла въ околийското управление и откраднала книгата на избора. Тогава азъ бѣхъ арестуванъ, въ минутата когато се веселяхъ съ моитѣ приятели за сполука на избора ми. И защо? Защото управлението не било знаело кой е билъ избранъ. Когато се ограби моятъ изборъ, пристигнаха г. г. Грековъ, Сава Иванчовъ и Радославовъ и турнаха околията въ военно положение; агитатори наводниха отвсѣкждѣ и бѣше казано, че, ако Иванчовъ не излѣзе отъ урнитѣ, тѣхното властвуване бѣше невъзможно. Така е било и сега. Тия сжщитѣ избиратели на Иванчова прострѣха ржка и на г. Петрова. И той бѣше готовъ да ги послуша, като му казаха: „Задръжете администрацията и кметствата ни, ние сме готови и ще изберемъ когото искате.“ И г. Петровъ, безпартийниятъ министъръ, даде опашка на г. Йовева — г. Кермекчиева. Едно имайте прѣдъ видъ, че нѣмамъ намѣрение да обиждамъ никого, нито г. Петрова, на когото отъ по-рано симпатизирамъ, но за голѣмо съжаление трѣбва да призная, че кандидатурата на Кермекчиева въ Брѣзничката околия се донесе на 22 февруарий отъ брата на г. Рачо Петровъ, подполковникъ Стефанъ Петровъ. Подполковникъ Петровъ дойде въ часътъ 10 и отиде та се установи въ кжщата на подполковникъ Василева. Тамъ пристигна и Кермекчиевъ, повиеаха и околийския началникъ Бешевлиевъ и рѣшиха да го изкаратъ било отъ цѣлата околия или само едната урна отъ половината, защото такова било желанието на г. Рача Петровъ. Това като е станало, на 22 прѣзъ нощта въ 10 ч., Стефанъ Петровъ повиева моя приятель Коте Кафеджиски, обаче той отказва да отиде; тогава чрѣзъ устата на подполковникъ Василева му прѣдава: „По заповѣдъ на Рачо Петровъ, който има желанието да се избере Кермекчиевъ, вие ще се откажете отъ Емануилъ Начева и ще поддържате Кермекчиева, защото, каквото и да правите, Емануилъ Начевъ не ще бжде избранъ“, като го заплашвалъ и съ прѣдприятието на войската. Кафеджиски е ималъ доблестта да му каже, че: „И съ 5 гласа да остане, пакъ него ще поддържаме. Ние и другъ пжтъ сме изнасилвани и гонени, но и тоя пжтъ нѣма да се откажемъ отъ кандидатурата на г. Начева. Г. Начевъ е отъ нашата околия, той има извѣстни заслуги и него ще избираме.“ Подполковникъ Петровъ замина нѣщо около 4 ч. рано за Радомиръ. Останахме ние, събрахме се да обмислимъ какво да правимъ. Подавахме телеграми, но никой никакво внимание не обърна. Въ сжщото врѣме направихме събрание въ близката община Конска, за да отидемъ да прогласимъ моята кандидатура и затова тѣмо що бѣха се събрали избирателитѣ, въ 2 ч. околийскиятъ началникъ блокира зданието, кждѣто бѣхме и ме арестува безъ да знаа и до

сега причинитѣ. Телеграфирахме на прокурора, на Негово Царско Височество, на г. Министра на Вжтрѣшнитѣ Работи и на всички партийни органи, обаче, никой не се яви да види защо е арестуванъ кандидата Начевъ. Щомъ си отидоха избирателитѣ, на слѣдующия день ме освободиха. Отъ това разбрахме, че цѣльта на околийскиятъ началникъ е била да ми възпрѣятствува на агитациитѣ.

Нека пристѣпа по-близо до избора, за да не ви отегчавамъ търпението. Когато бѣхъ задържанъ, околийскиятъ началникъ телеграфира, че: „Начевъ съ шайки върлува, вържжени съ пушки, навсѣкадѣ всѣва страхъ въ населението. Пратѣте полиция, войска и кавалерия да го обуздаемъ.“ А пъкъ азъ, напротивъ, бѣхъ затворенъ, когато той е телеграфиралъ, че съ шайки съмъ върлувалъ. Какво може да направи единъ ч вѣкъ, когато има само едни ржцѣ, па, най-сетнѣ, и да съмъ билъ вържженъ съ пушка? Негова длъжностъ бѣше, да състави актъ и да ме прѣдаде на сѣдебнитѣ власти. Може околийскиятъ началникъ да направи всичко. Има полиция, а има и цѣлъ полкъ войска въ Брѣзникъ. И, дѣйствително, когато наближи изборътъ, подъ влиянието на брата на г. Рача Петровъ, почва тая войска да всѣва страхъ и трепетъ въ избирателитѣ и започна явно да внушава, че въ Брѣзникската околия трѣбва да бѣде избранъ Д-ръ Кермекчиевъ. Започнаха активно да дѣйствуватъ. И твърдѣ ми е жално на мене, че и азъ, който съмъ билъ и съмъ най-голямъ почитателъ на армията, ще съмъ принуденъ да допустна да излѣзатъ отъ моитѣ уста хули противъ нѣкои офицери, и думи, които не трѣбваше отъ мене да излѣзатъ.

Казвамъ, настѣпи изборътъ и въ навечерието на избора Брѣзникската околия прѣкарваше такова положение, прѣдъ което блѣднѣятъ башибозушкитѣ и черкезкитѣ врѣмена въ България едно врѣме, увѣрявамъ ви. Ние всички се криехме по къщитѣ и таванитѣ; чудѣхме се какъ ще отидемъ на изборното мѣсто. Азъ бѣхъ въ втората секция, въ Габеръ. На 27 пристигна една рота войска, подъ командата на капитанъ Радева, зетъ на известния Спиро Костовъ, която съ пристигането си, колкото наши избиратели бѣха пристигнали отъ далечнитѣ села въ кафенетата и пр., изпѣдиха ги и настаниха войската; а дѣто имаше избиратели на Кермекчиева тамъ, въ тия кафенета, се установиха офицеритѣ; тамъ установиха главния си щабъ, дѣто вземаха сѣвѣти, по кой начинъ да тероризиратъ избирателитѣ ми. Когато минаваше ротата на капитанъ Радева прѣзъ селото Драготинци, взема и арестува едного, а другъ единъ мой агитаторъ го гониха 6 души стражари по баира за да го хванатъ, но той успѣ да избѣга. Защо бѣше това, вървамъ, че вие всички се сѣщате. Настѣпи изборътъ. Дохождамъ на 28 януарий, за да не бѣда отекчителенъ. На 28 рано, въ 7 ч., отивамъ съ 50 души избиратели за да видя какво става въ бюрото. Прѣдсѣдателтъ, нѣкой си отъ подобието отъ нашитѣ Брѣзникски избиратели на Иванчова, Ракаровъ, който всецѣло служеше на заповѣдитѣ на Радева, показва празнитѣ кутии и обяви открито бюрото, и гласоподането започна. Въ това врѣме избиратели отъ всичкитѣ страни се стичаха съ знамена, и забѣлжете, нѣма да прѣведица,

като ви казвамъ, че отъ никадѣ нѣмаше избиратели за Кермекчиева, абсолютно отъ никѣдѣ. На всѣкадѣ избирателитѣ бѣха съ знамена за мене. Защото, може да не съмъ заслужилъ тия симпатии, по тероризиранията, които станаха при избора на Иванчова и послѣ, бѣха възбудили духоветѣ до толкова, щото хората всички казаха: или да се отървемъ отъ тия хора и да изберемъ другъ човѣкъ, който да управи нашитѣ работи, или да дадемъ да се разбере, че въ България нѣма закони, нѣма конституция, нѣма изборно право! Тѣкмо въ 8 ч. дойде при мене капитанъ Радевъ. Хвана ме подрѣчка и ми каза: „Г-нъ Начевъ, не обичате ли да отидемъ въ моята квартира, да пиемъ по едно кафе?“ Рѣкохъ му: „Не мога, защото мои избиратели идватъ и страхъ ме е полицията да ги не разгони.“ — „Ще те моля да отидемъ“, ми каза той. Азъ разбрахъ кѣдѣ сочи работата и се съгласихъ прѣдъ избирателитѣ да отида, защото не искахъ да ме разбератъ, че той има за цѣлъ да ме арестува. Отидохъ подрѣчка съ него вжтрѣ въ квартирата му. Не може да не спомена, че имаше и единъ съвѣстенъ офицеръ, Станевъ. Съ влизането си, захвана съ прѣдисловие: „Г-нъ Начевъ, съ голѣмо съжаление, много ми е неприятно, но съмъ заставенъ да ви обявя, че вие сте арестувани.“ (Единъ прѣдставителъ: Въ деня на избора?) Въ деня на избора, въ 8 ч. сутринята. Това ще го докажа съ солдатитѣ. Далъ съмъ такова заявление на Военния Министъръ. Въ това врѣме, капитанъ Станевъ се застѣпи прѣдъ него. Сетнѣ азъ му казахъ: „Ако вие не ме освободите отъ тукъ, избирателитѣ ще се стекатъ за моето освобождение и ще стане нѣкое нежелателно стѣклоновение“. Декларирахъ му, че когото иска другито да арестува, но мене да не задържа — не че ще изгубя избора — оставѣте избора на страна, — но може да станатъ нѣкои нещастни случаи. Духоветѣ на избирателитѣ бѣха толкова възбудени, а и полицията не пасуваше, щѣха да прѣдизвикатъ скандали; азъ не мога да ги въспра, щѣха да станатъ нещастия. Подиръ 1 1/2 ч. убѣждаване, избирателитѣ започнаха да викатъ: „Ура!“ „Дѣ е Начевъ?“ Той се сплаши, и по молбата пакъ на Станева излѣзохме и отидохме на изборното мѣсто. Като отидохме тамъ, той облѣгнатъ на общанието, което му дадохъ, че ще му дамъ когото иска, прѣвъ постѣгна и арестува застѣпника на Д-ръ Моллова. Д-ръ Молловъ не бѣше сериозенъ кандидатъ — дѣто миналъ бѣше агитиралъ за мене — поставилъ за форма кандидатурата си и заминалъ. Уловиха и арестува неговия застѣпникъ Василь Сѣботиновъ. Обръщамъ се къмъ г-нъ капитанъ Радева, казвамъ му: „Оставѣте човѣка, и ако искате, ще му кажа да си отиде, недѣйте го арестува.“ „Не, той бунтува населението — каза той — и го арестува.“ Подиръ това, арестуваха Димитъръ Ракитски и други още мои агитатори, на брой 32, въ продължение на единъ часъ. Слѣдъ това, пакъ ми пошепна: „За да не ви арестувамъ, ще кажете на избирателитѣ, дѣто имъ кажа, тамъ да отидатъ.“ Азъ ми на това се съгласихъ, защото нѣмаше какво да правя — бюрото цѣло бѣше противъ мене, въ което нито единъ отъ членоветѣ не съмъ ималъ вжтрѣ, всички бѣха противъ мене. Само въ I-та секция прѣдсѣдателтъ Иванъ

Маноловъ бѣше съвѣстенъ човѣкъ и честенъ съдия, а всички други бѣха противъ мене и хора отъ рода на избирателитѣ на Тодора Иванчовъ. Тамъ избирателитѣ на Иванчова не принадлежатъ къмъ никоя партия, а се числятъ къмъ онази, която дава служби. Продължавамъ пакъ за II-ра секция. Изпъдиха ми избирателитѣ на половина к. м. разстояние. Въ това врѣме всичко скроено отъ тѣхъ се постигна. Напълниха всички стаи съ 100-на души избиратели за Кермекчиева и захванаха да се прѣобличатъ и да вървятъ наредъ да гласоподаватъ за всички отсъствуващи избиратели: викатъ едно село, явяватъ се, обикалятъ около училището и се връщатъ пакъ съжитѣ единъ по единъ и пакъ гласоподаватъ. Правихъ заявление, протестирахъ. Но на кого? Обръщамъ се къмъ войската, обръщамъ се къмъ прѣдсѣдателя, но тѣ мълчатъ, не искатъ да знаятъ. Моята избирателна карта, г-да прѣдставители, която ще ви посоча, да ви увѣря, че не ми позволиха да гласоподавамъ подъ прѣдлогъ: „Когато дойде редътъ на Недѣлишката община тогава ще гласоподава.“ Азъ видѣхъ, че намѣрението имъ е, да остане да не гласоподава моята община, Недѣлишката, и тамъ ще сполучатъ; защото сж 1.000 души избиратели, чисти мои избиратели, които, щомъ не гласоподаватъ, изборътъ ще сигуръ сполучатъ. Когато повикатъ нѣкое село да гласоподава, ако то е за мене, ще го прѣредатъ; прѣдсѣдателятъ дава записка на нѣкой стражаръ да повика нѣкое село, но стражарътъ не вика него, а вика друго, което имъ уйдисва. Протестирахъ за това, но нѣмаше кой да слуша. И най-сетнѣ, най-чудното и най-беззаконното бѣше слѣдното обстоятелство, когато стана 6 1/2 ч. Когато дойдоха до тия 10 села, които бѣха изключително мои, тамъ вече голѣма шарлатанска роль изиграха прѣдсѣдателя на бюрото и кандидатътъ Кермекчиевъ и др., които поправиха — извадиха си часовникитѣ и казаха: „Часътъ е 8.“ Провѣрихъ моя часовникъ, когато по-рано сравнихъ съ тѣхнитѣ и виждамъ, че не е 8 ч., а тъкмо 6 1/2, и най-сѣтнѣ „сила Бога не моли“, обрънаха се за съдѣйствиє къмъ капитанъ Радева и въ самата разпавия, единъ солдинъ и единъ стражаръ се изправиха прѣдъ бюрото съ зарядени пушки, сложиха пушкитѣ и прѣдаватъ слѣдующата заповѣдъ: „Г-не прѣдсѣдателю, по заповѣдъ на командира на ротата капитанъ Радева, спрѣте гласоподаването.“ Прѣдсѣдателятъ Ракаровъ точенъ изпълнител на тия заповѣди, веднага прѣкъсна гласоподаването. (Гласове: Браво!) Туй, г-да прѣдставители, се извърши въ деня на избора, т. е. до свършване на гласоподаването, слѣдъ което веднага обадиха ни, че всички сме арестувани. Арестуваха застѣпника на Д-ръ Моллова и менъ. Арестуваха всички други избиратели, а тѣхнитѣ заобиколиха бюрото и слѣдваше прѣброяването. Помислахъ да поставя и азъ единъ провѣрителъ, не ми допуснаха. Тогава имъ казахъ: „каквото знаете, правѣте“, и се отгѣлихъ въ арестанската стаица. Когато се свърши провѣрката, дойде при мене капитанъ Радевъ и ми каза: „Поздравлявамъ ви, имате повече гласове отъ правителствения кандидатъ.“ Прѣкрасно — рѣхъхъ — имамъ-нѣмамъ, не зная. Повикаха ме, подписахъ протокола и се свърши тази работа. Стана единъ часътъ. Една телеграма ми прочетоха отъ околийския началникъ отъ

Брѣзникъ, подадена до Кермекчиева и гласѣше: вие тукъ печеляхте повече отъ 200 гласа, но една шайка на Начева нападна и ограби изборнитѣ карти. Иде Кермекчиевъ и ми каза: „Видѣ ли, че твоитѣ хора сж вагабонти? Щѣхъ да се избира, но ограбили картитѣ.“ Отговорихъ му: напротивъ. И въ 1899 год. на 25 априлий бѣхме арестувани въ Трънския затворъ 82 избиратели, че сме ограбили изборнитѣ книжа, и щомъ се мина изборътъ на Тодоръ Иванчовъ, веднага ни пуснаха. Г-нъ Грековъ е тукъ, ще каже, който най-добрѣ знае тая комедия, патласена лично отъ него и Радославова.

И така, г-да прѣдставители, съжитѣ тѣзи Иванчови избиратели, същата шайка въ Брѣзникъ, като вижда, че азъ печеля избора, намиратъ, че друго срѣдство нѣма, освѣнъ да прибѣгнатъ до онѣзи срѣдства, съ които сж си послужили въ 1899 г. на 25 априлий. Съжитѣ отиватъ и рѣшаватъ да нападнатъ на изборното мѣсто и да унищожатъ избора ми. Като виждаха, че тогава, които унищожиха изборнитѣ книжа, прѣдсѣдателятъ Методий Ангеловъ, виѣсто да се уволни отъ г. Пешева, отъ членъ въ Трънския окръженъ съдъ, още прѣзъ същата недѣля се повиши за прокуроръ въ Кюстендилъ, дѣто, за срамъ на правосѣдието, още стои; виѣсто да се уволни учителътъ Рангелъ Гергиновъ, той днесъ е ковчезникъ въ София, и отъ 60 л. мѣсечна заплата сега получава 350 л. мѣсечно и много други — тѣ всички като виждаха, казвамъ, че се наградиха, повишиха и всичкитѣ бѣха защитени тогава отъ властѣта, а заявленията, които дадохме останаха „миндеръ-алтънда“, тѣ всички по тия съображения рѣшаватъ ограбване избора ми като сж се ръководили отъ съображенията: „Кое правителство, не си е съставило болшинство, та и правителството на Рача Петровъ? То ще ни защити!“ Възхитени отъ това, че онѣзи, които ограбватъ изборнитѣ книжа, се възнаграждаватъ, позволиха си да нападнатъ и да ограбятъ изборнитѣ книжа и въ тоя изборъ. Дохожда моментътъ, когато да нападнатъ — часътъ въ 12. Войска обкръжила цѣлото изборно мѣсто и не могатъ да минатъ. Докаждатъ до самото изборно мѣсто, обаче ротниятъ командиръ, който е билъ, нѣкой си капитанъ Григоровъ, ги отпѣжда съ шикветѣ на назадъ отъ изборното мѣсто. Въ този моментъ смѣняватъ Григорова, като се видѣло, че е съвѣстенъ офицеръ и нѣма да допусне на шайката да ограби избора. Докажда вмѣсто него капитанъ Андрѣевъ и заявява смѣло на бюрото, че войската се е уморила и трѣбва да се оттегли. Прѣдсѣдателятъ съ страхъ и трепетъ му казва: Г-нъ капитанъ, прѣди 5 минути една шайка нападна. Питайте самитѣ войници, тѣ я отгониха. Ние ще бъдемъ избити, ако не постои войската още 5 — 10 минути, когато е всичко вече готово и подписано отъ всички и остава още 5 минути да се вдигне бюрото. . . „Дайте ми писмено!“ Той му дава. Пише му писмено: „На основание чл. 98 отъ избирателния законъ моля ви войската да пази докато стане окончателното провѣряване.“ Но за голѣмо мое очудване и за ваше, г-да прѣдставители — това нежелаетъ да го кажа тукъ — явява се заповѣдъ отъ подполковникъ Василева, че войската се е уморила, да се оттегли и се оттегли, която току що

била на 20 крачки, шайката от прѣблечени стражари, селски кметове и писари и др. нахлуват навтрѣ да обратят изборнитѣ книжа. Прѣдсѣдателътъ на бюрото взема протокола и бюлетинитѣ и бѣга. Оставил само избирателнитѣ карти. Тѣ земали избирателнитѣ карти и избѣгали като навѣрно сж смѣтали, че всичко е запечатано въ единъ пакетъ. Това, г-да, стана съ помощта на войската въ Брѣзникъ.

Забравихъ да ви кажа, извинѣте, че въ втората секция на 28 вечерта, като ни арестуваха, на 29 цѣлия день лежахъ вжтрѣ. На 29 вечерта чуха се какви сж резултатитѣ на изборитѣ изъ България. Дохожда капитанъ Радевъ и ни казва: „Избрани сж на всѣкѣдѣ опозиционери и инаджна на всичко туй ще ви държа още 24 часа.“ И този доблестенъ офицеръ устоя на думата си — държа ни още цѣли 24 часа арестувани. На 30 въ два часѣтъ подиръ обѣдъ дойде заповѣдъ отъ прокурора и той ни освободи. Оттамъ дохождамъ въ София и отивамъ право въ домътъ на Рача Петровъ и искамъ да се оплача — азъ оставихъ на страна безъ да гледамъ какво става моятъ изборъ, — защото въ една влажна изба ние, 32 души, стояхме 3 дена. Ние бѣхме подъ такъвъ строгъ арестъ, щото писма не можахме да извадимъ навънъ. Телеграмитѣ и писмата, които идѣха до менъ, отъ дневалиния солдатинъ се прѣдаваха на капитанъ Радева, които, заедно съ Кермекчиева, отваряха, прочитаха и слѣдъ това отворени ми ги прѣдаваха, и то когато имъ скимне. Писмото, съ което се оплакахъ за моя арестъ, не можахъ да изпрати. Вѣрвайте ме, г-да прѣдставители, че въ прѣходния кабинетъ на Рача и азъ прѣкарахъ едно прѣходно врѣме: въ хлѣбъ турихъ писмото и посочихъ отъ прозореца на други хора да взематъ хлѣба, и по такъвъ начинъ съобщихъ, че съмъ арестуванъ. Не можехме да прѣдадемъ едно писмо и да съобщимъ въ Брѣзникъ на моитѣ приятели, че ние сме тукъ и сме арестувани и отдѣлени отъ свѣта безъ да знае нѣкой кѣдѣ сме. Туй е станало прѣдъ очитѣ на цѣла рота солдати, и солдатитѣ, за голѣмо мое удоволствие, всички ни симпатизираха. (Цоло Мисловъ: Много тежко е, когато си произволно арестуванъ!)

Казахъ, дохождамъ, г-да прѣдставители, въ София, отивамъ право въ кжщата на г. Рача Петровъ, защото въ министерството ми казаха, че билъ нерасположенъ, но той отказа да ме приеме. Отивамъ при главния секретаръ, излагамъ му всичко какво е станало, съобщавамъ му, че изборътъ ми въ двѣтѣ секции е редовенъ, какъ е произведенъ моя изборъ и пр. Казва ми той, че е съобщено на Рача Петровъ всичко, обаче той билъ въ намѣрение да повтори избора въ Брѣзникъ и Царибродъ. Справихъ се въ отдѣленията въ Министерството и правя справка и намирамъ, че, дѣйствително, една телеграма е дадена въ Брѣзникъ да се повтори изборътъ, друга телеграма е дадена въ Царибродъ за сжщата цѣль. Въ Брѣзникъ да се избере Д-ръ Кермекчиевъ, въ Царибродъ — Дико Йовевъ. Не се мина много врѣме отъ тази телеграма, въ Царибродъ, дѣто имаше протоколъ, че изборътъ не е станалъ, не се повтори, а въ Брѣзникъ, дѣто имаше протоколъ, че из-

борътъ е станалъ, се повтори. Не е истина, дѣто Рачо Петровъ се оправдава, че кѣсно получилъ свѣдѣния; не е истина, г-да прѣдставители, защото ние знаемъ — г. докладчикътъ не зная да ни съобщи, — че още на 29 резултатътъ му е съобщенъ отъ околийския началникъ, още на 29 точно и буквално, и казва, че само избирателнитѣ карти липсвали, една шайка на Начева нападнала — старата история — и ги земала. Тукашниятъ окръженъ управителъ не единъ пжтъ му съобщи по телефона, че изборътъ въ Брѣзникската околия е станалъ, че изборнитѣ книжа сж прѣдставени и че азъ съмъ провъзгласенъ за избраникъ; обаче г. Рачо Петровъ едно и сжщо отговаряше: изборътъ трѣбва да се повтори, както, г-да прѣдставители, се и повтори. Ние не взехме никакво участие. Една тѣлпа, да не кажа шайка, отъ 50—60 души се затвори въ едно училище, даде имъ се една рота войска и какво виждаме? Изкараха 1.300 гласа за г. Кермекчиева, безъ да има други гласове за друго.

Болкото се отнася до намека на пѣкои г. г. прѣдставители, че протоколътъ кѣсно пристигналъ отъ пѣрвата секция, и че се съмнѣватъ дали този протоколъ не е ходилъ въ нѣкои други кжщи и послѣ да се състави, нека бждатъ добри тѣзи г. г. прѣдставители да повѣрватъ па думитѣ ми, че това не е истина, защото ще видите, че протоколътъ е подписанъ, както отъ застъпника на Кермекчиева — Георгиевъ, така и отъ моя — Никола Вълчановъ; подписанъ е отъ провѣрителя Антонъ Бунджуловъ, човѣкъ на Кермекчиева, и отъ секретаря Петъръ Храновъ, който не само е човѣкъ за Кермекчиева, но лично и познатъ на г. Рачо Петровъ. Съобщавамъ и това на г. г. прѣдставителитѣ, че нито единъ отъ членовѣтъ на бюрото не е билъ мой партизанинъ — всичкитѣ сж били противъ мене, и че е невъзможно било да се подпише той по-кѣсно.

Но има едно приключение, и ето въ какво се състои то. Отъ нападение на шайката вжтрѣ въ изборното мѣсто, дѣто сж стрѣляли съ револвери, прѣдсѣдателътъ се уплаши, разпукнаха му се устнитѣ, заболѣ отъ трѣска и съ кола го изпратиха въ Трънъ, защото неговия животъ на конецъ бѣше да отиде. Това е фактъ, г-да; отъ друга страна, г-да прѣдставители, прѣдсѣдателътъ е отишълъ въ Трънъ, но навсѣкѣдѣ го слѣдили да ограбятъ изъ пжтия книжата. Околийскиятъ началникъ се е явилъ и искалъ настоятелно да му ги даде, той не ги е далъ. Докато отиде въ Трънъ минавалъ прѣзъ прѣки пжтеки, и тази е причината, по която той закѣсенѣлъ съ единъ день да изпрати книжата, както сж пратени отъ втората секция. Всичкитѣ избори, станали въ Софийскій окръгъ, съгласно чл. 115 отъ избирателния законъ, сж прѣгледани отъ особена комисия на 1 февруарий. Обаче, книжата по моя изборъ въ пѣрвата секция сж получени на 1 февруарий вечерта и на вторий, заедно съ книжата по Новоселския изборъ сж прѣгледани и на г. Петрова е съобщено рѣшението на вторий вечерта. Но той не е пожелалъ да се прѣклони прѣдъ закона и поддържаше своето мнѣние: да се повтори изборътъ, защото му се видѣло, че ако не влѣзатъ въ Събранието Дико Йовевъ и Кермекчиевъ, той не може да

бжде доволенъ, нѣма да има възможност да се възползува отъ тѣхнитѣ реформаторски съвѣти, съ които толкова много се компрометира по изборитѣ.

Така, г-да народни прѣдставители, по такавъ начинъ, при такава обстановка, азъ да ви кажа, съ хиляди мжки съмъ изкаралъ този резултатъ. Останалитѣ негласоподавали около 1.800 избиратели сж мои избиратели и ако обичате да ви прѣдставя избирателнитѣ карти, които сме събрали и ги пазимъ. Така щото, никой отъ насъ не е давалъ кон-тестации и по това, което има въ протокола, изборътъ е редовенъ. Сега остава на васъ — азъ нѣма да ви моля, — и ако обичате утвърдѣте го, ако обичате касирайте го, но знайте, че ако ме касирате, че ще бждете търпѣливи, до-година пакъ ще ви дода, и ще се видимъ. (Ржкоплѣскане.)

Прѣдсѣдателствующий Атанасъ Краевъ: Понеже никой другъ не иска думата ще положа избора на гласуване. Има двѣ прѣдложения: едното е на провѣрочната комисия — за утвърждаване избора, като редовенъ и законенъ, другото е на г. Киркова, поддържано отъ г. г. Десева, Мислова и Таслаковъ — за анкета. Прѣдложение за касиране нѣма. (Никола Поповъ: Г-нъ Мисловъ е за касиране. — Цоло Мисловъ: Азъ съмъ за анкета. Г-нъ Таслаковъ е за каси-ране.) Ще туря на гласуване най-напрѣдъ прѣдложението за анкета. Моля тѣзи г. г. депутати, които сподѣлятъ мнѣнието за отреждане анкета по Брѣзничкия изборъ, да вдигнатъ ржка. (Меншество.) Това прѣдложение се отхвърля.

Поставямъ на гласуване рѣшението на провѣрочната комисия — за потвърждаване на избора, като правиленъ и редовенъ. Които го приематъ, моля, да вдигнатъ ржка. (Болшинство.) Изборътъ се утвърждава. (Ржкоплѣскане.)

Има думата докладчикътъ на сжщата комисия г. Малиновъ, за да докладва изборътъ станалъ въ Конушката околия. (Гласове: Нѣма го!)

Давамъ думата на г. Орлова да докладва избора, станалъ въ Врачанската околия. (Гласове: Дайте 5 минути отидихъ.)

Прѣдсѣдатель: Иванъ Ев. Гешовъ.

Секретари: { Д-ръ Андрей Ходжевъ.
Манолъ Златановъ.
Д-ръ Коста Икономовъ.
Д-ръ Петъръ Гудевъ.
Никола Поповъ.
Никола Козаревъ.

Прѣдсѣдателствующий Атанасъ Краевъ: Давамъ 5 минути отидихъ.

(Слѣдъ отидихъ.)

Прѣдсѣдателствующий Атанасъ Краевъ: Засѣданието се продължава.

Цоло Мисловъ: Имамъ едно прѣдложение да направя.

Г-да народни прѣдставители! Случихъ се въ коми-сията по провѣрката на изборитѣ, отъ кждѣто знаа, че Конушкиятъ изборъ ще ни занимае не по-малко, отколкото сегашниятъ изборъ, а, може би, и два-три пжти повече защото ще трѣбва да се изкажемъ всички. Понеже врѣмето е напрѣдвало доста, и защото споредъ правилникътъ днесъ ние не трѣбваше да имаме засѣдание, бихъ молилъ този изборъ, Конушкиятъ, да се отложи за утрѣ, а сега да се вдигне засѣданието, или ако засѣданието продължава, да се разгледа слѣдующиятъ изборъ, който е по-малко заплѣтенъ. (Прѣдсѣдателствующий Атанасъ Краевъ: За другия изборъ нѣма докладчика!) Защото и така не можемъ да свършимъ съ Конушкия изборъ, а изборъ, отлаганъ на два дена, губи ефекта си.

Прѣдсѣдателствующий Атанасъ Краевъ: Полагамъ на гласуване прѣдложението на г. Мислова, за вдигане засѣданието, и моля, които го приематъ, да вдигнатъ ржка. (Всички вдигатъ.) Единодушие.

За утрѣ на дневенъ редъ ще имаме продължение отъ днешния дневенъ редъ, като се прибавятъ още и изборитѣ, станали въ околитѣ: Татаръ-Пазарджишка, Казанлъшка и Айтоска; послѣ, докладъ отъ сждебната комисия по внесени-нитѣ законопроекти отъ Министерството на Правосъдието, за амнистията и по печата.

Засѣданието се вдига.

(Вдигнато въ 6 1/2 ч. вечеръта.)

Подпрѣдсѣдатели: { Василъ Кжнчовъ.
Атанасъ Краевъ.

Секретари: { Найдено Кормановъ.
Константинъ Серафимовъ.
Василъ Димчевъ.
Апостолъ Урумовъ.
Александъръ Малиновъ.
Д-ръ Паскалъ Табуриновъ.

Началникъ на Стенографическото бюро: Т. Хр. Гълъбовъ.